

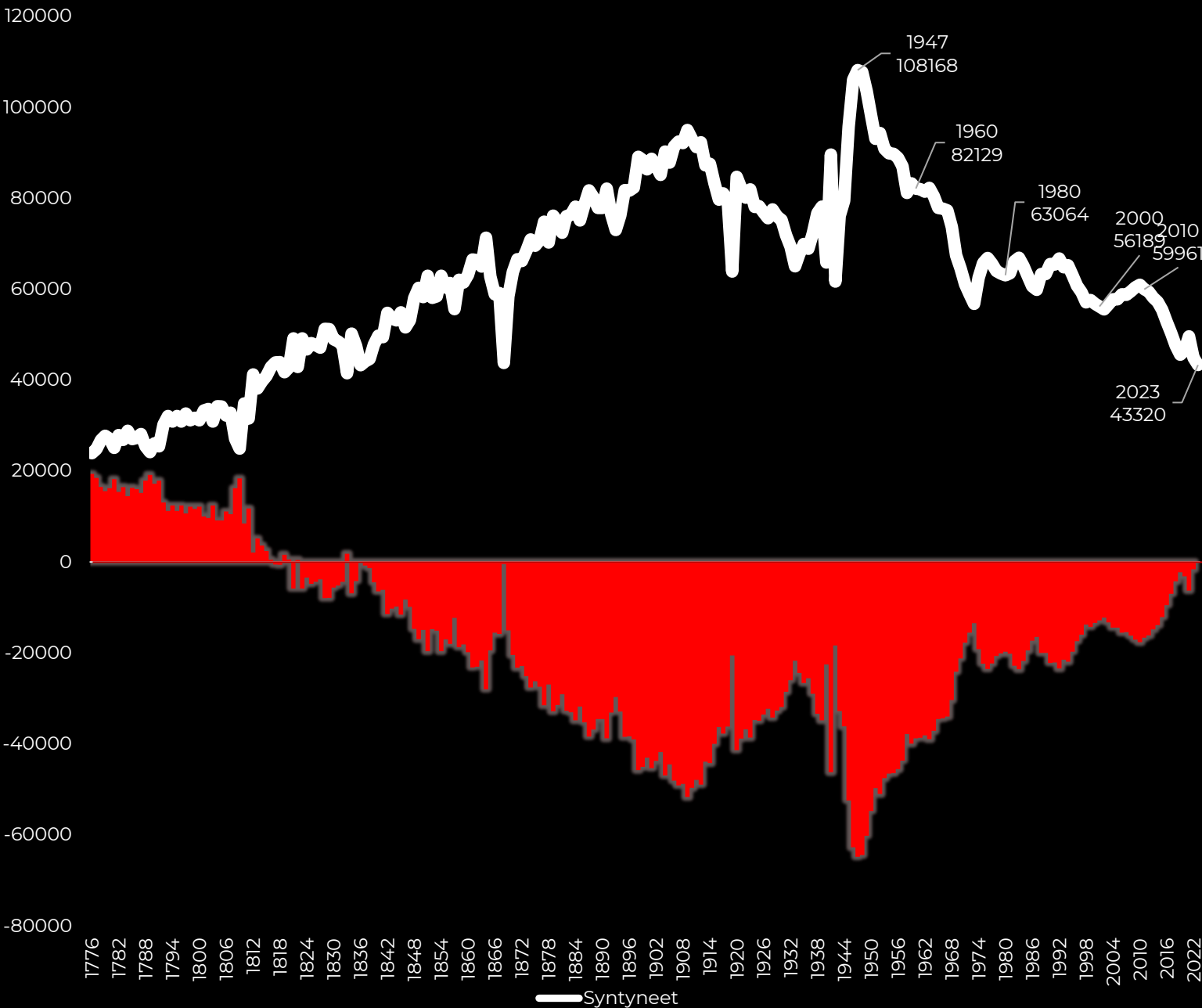
Riittävätkö tulevaisuuden osaajat?

**Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan väestönkehityksen
polut ja vaikutukset työvoiman näkökulmasta**

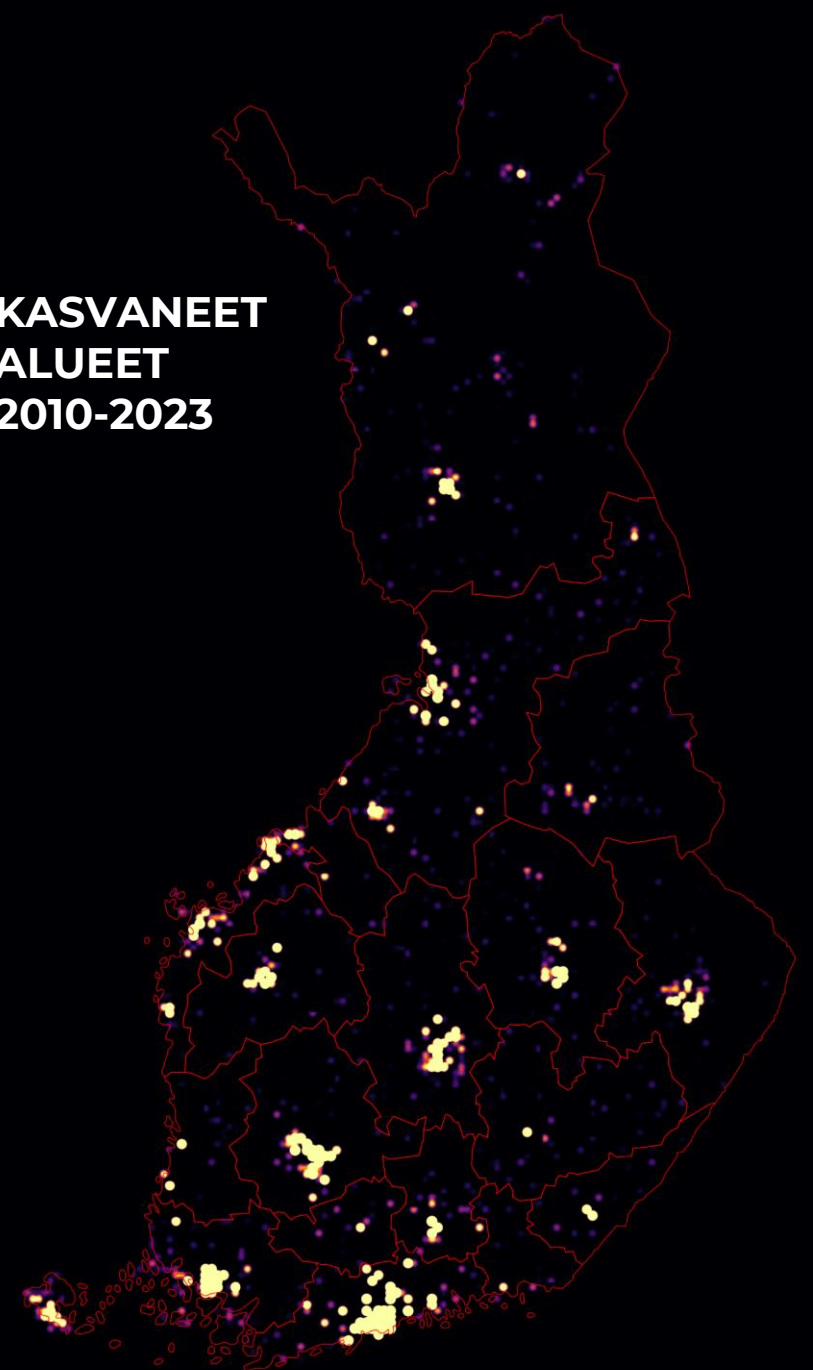
**Rasmus Aro
28.11.2024**

1. Suomen väestönkehityksen mennyt ja tulevat polut

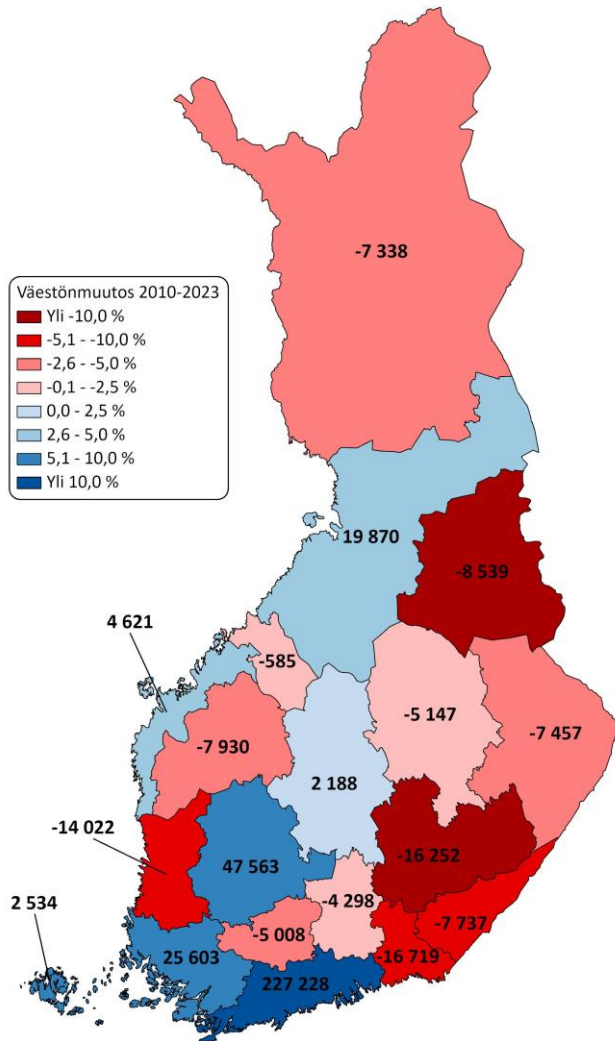
Suomen syntyneiden pitkä historia

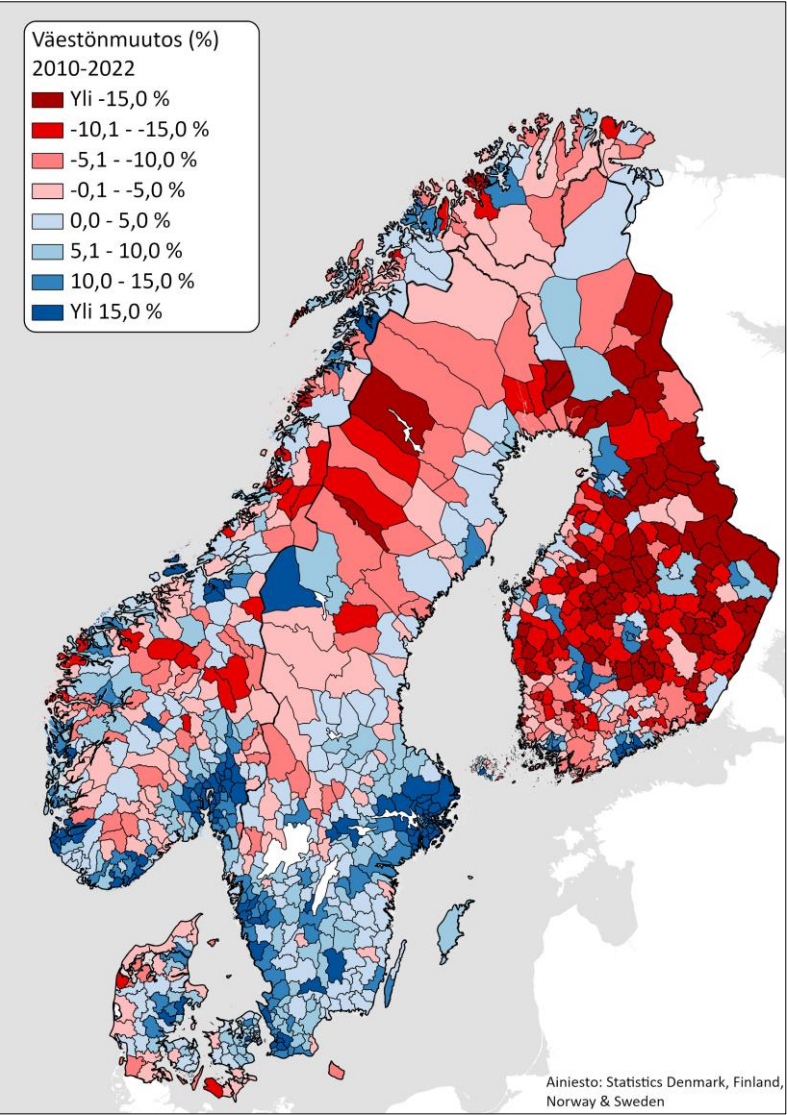
KASVANEET ALUEET 2010-2023

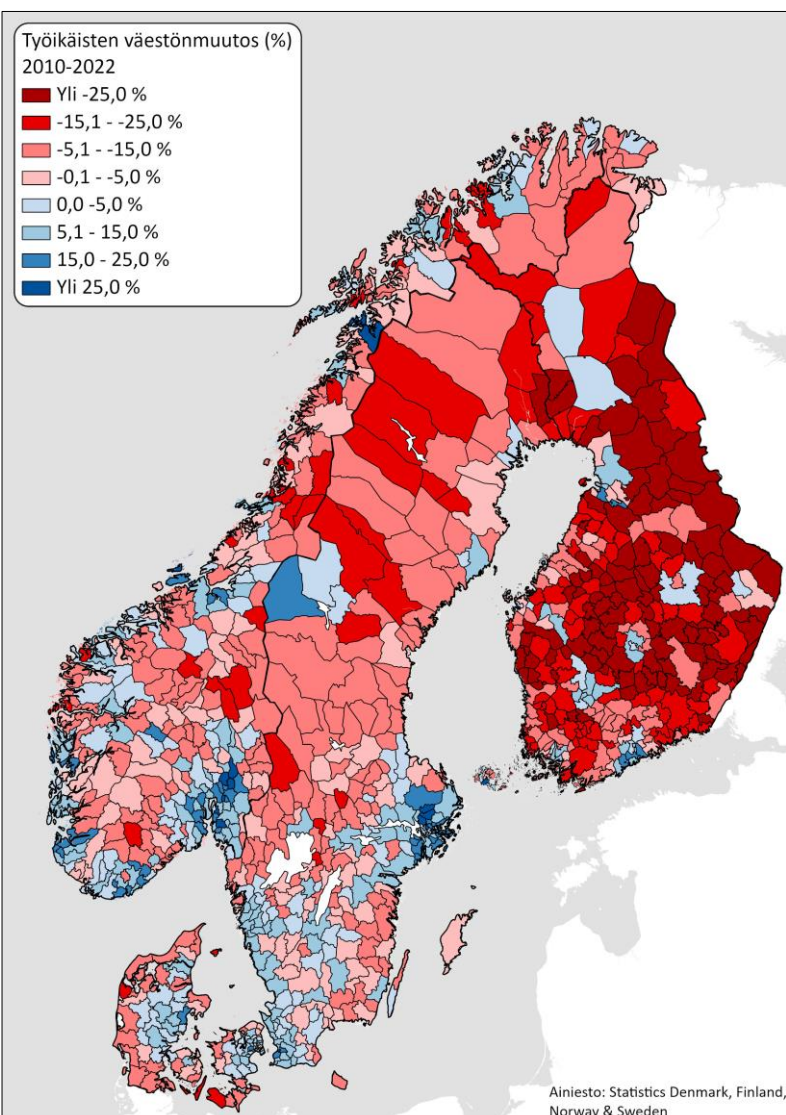
Alueellisen väestönkehityksen voimakas polarisaatio

Väestönkehitys maakunnittain
2010–2023

Väestönmuutos 2010-2022

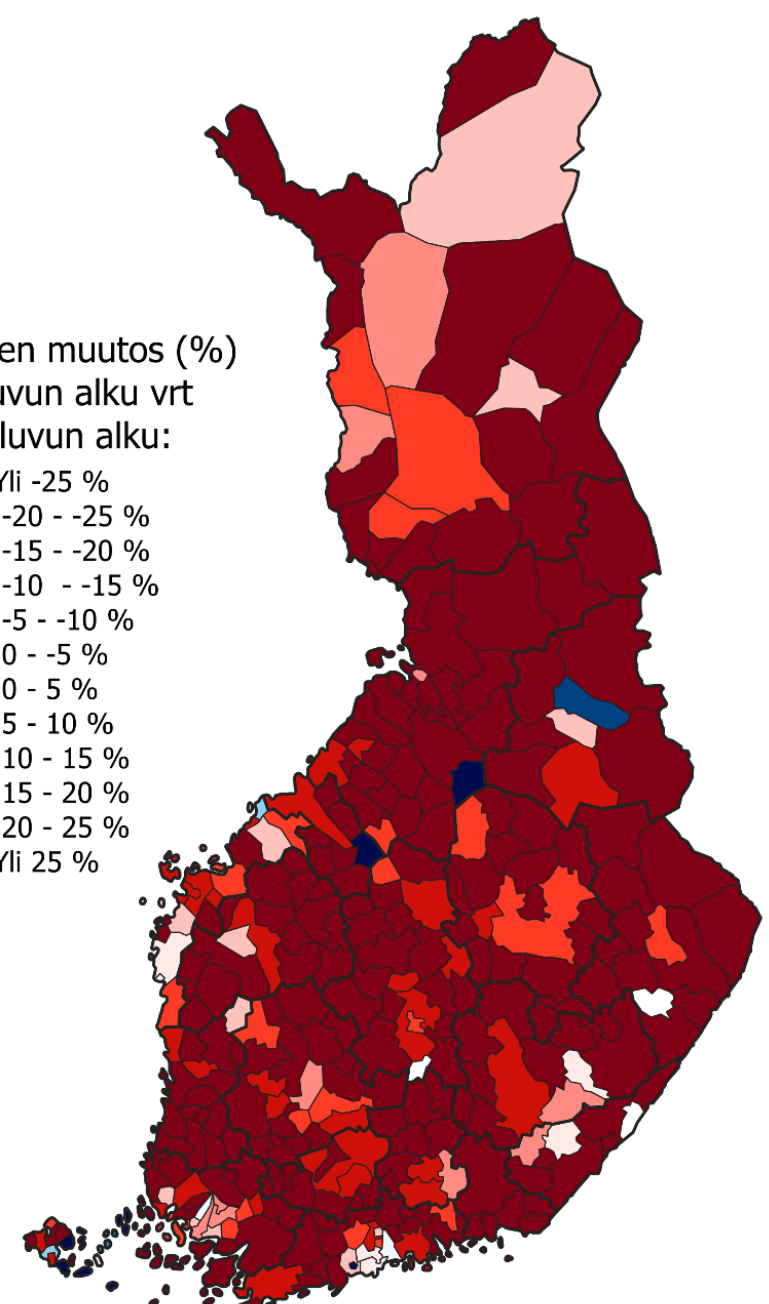

Työikäisten muutos (%) 2010-2022

Syntyvyyden lasku uutena murroksena

- **2010-luvun syntyvyyden romahdus oli poikkeuksellinen**, sillä muutos kosketi käytännössä koko maata ja kaiken tyyppisiä alueita.
 - **Syntyneiden määrä laski vuosien 2010-2023 aikaan käytännössä kaikissa kunnissa**, myös niissä, joissa muu väestönkehitys oli vahvaa.
 - **Supistumisen voimakkuudessa on kuitenkin eroja.** Esim. pääkaupunkiseudulla syntyneiden määrä laski vain hieman: vaikka syntyvyys laski, voimakkaasti kasvava väestöpohja korvasi syntyvyyden laskusta suurimman osan.
 - Toisaalta taas osissa maata syntyneiden määrä yli puolittui, **kehitys oli haastavinta kunnissa, joissa sekä syntyvyys romahti että hedelmällisessä iässä olevien määrä laski voimakkaasti.**
- **Syntyvyyden lasku tuo suurimassa osassa maata jo ennestään tutun ilmiön myös kasvaville alueille.** Kroonisesti supistuvilla alueilla taas syntyvyyden romahdus kiihdyttää merkittävästi supistumiskierrettä.
- **SYNTYVYYDEN LASKU TUO PITÄLLÄ AIKAVÄLILLÄ VOIMAKKAAN LASKUPAINEEN TYÖIKÄISEN VÄESTÖÖN!**

Syntyneiden muutos (%)
2010-luvun alku vrt
2020-luvun alku:

**Syntyneiden muutos 2010-luvun
alku – 2020-luvun alku**

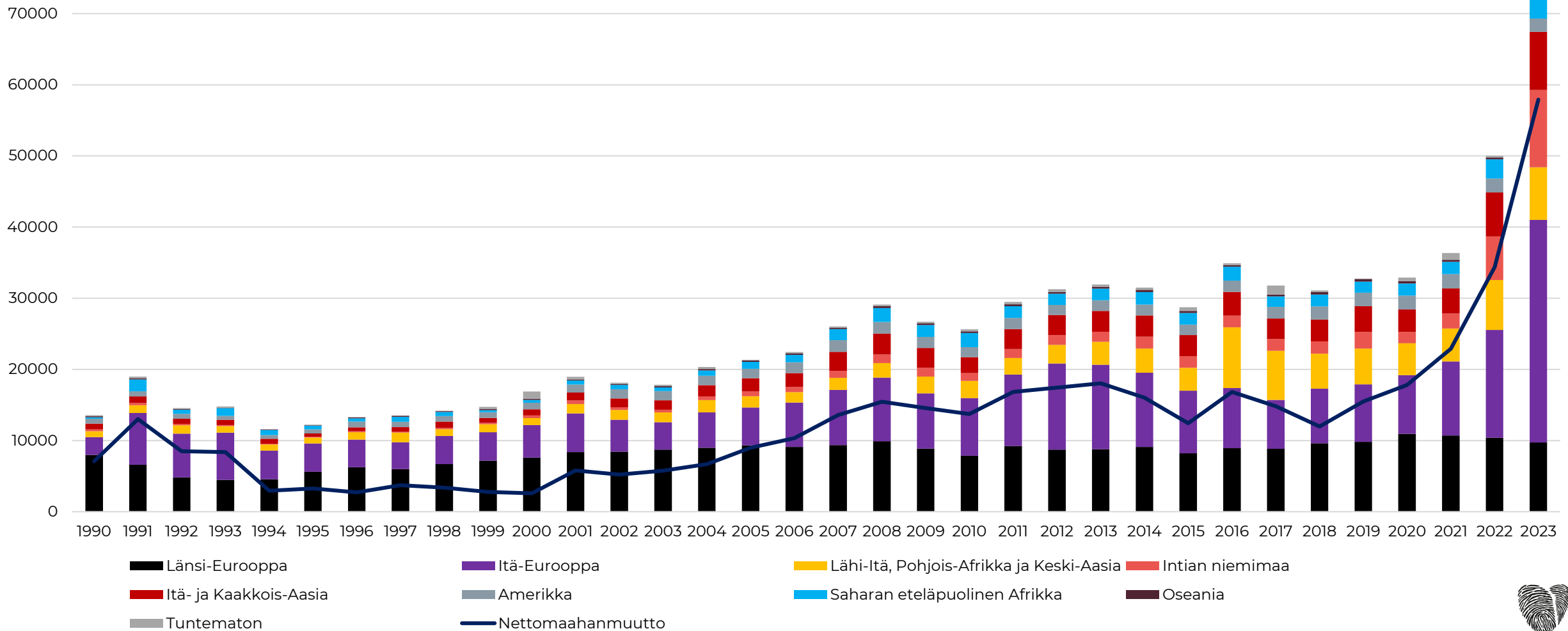
Syntyvyyden lasku kansainvälisessä kontekstissa

Maa	Muutos kokonaishedelmällisyysslu vussa (2010-2012 - 2020-2022)		Maa	Muutos kokonaishedelmällisyysslu vussa (2010-2012 - 2020-2022)		Maa	Muutos kokonaishedelmällisyysslu vussa (2010-2012 - 2020-2022)	
	2022)	Järjestys (suurin negatiivinen muutos = 1)		2022)	Järjestys (suurin negatiivinen muutos = 1)		2022)	Järjestys (suurin negatiivinen muutos = 1)
Palau	-62 %	1	Jemen	-20 %	32	Mosambik	-16 %	61
Puerto Rico	-43 %	2	Intia	-20 %	33	Thailand	-16 %	62
Bhutan	-36 %	3	Malta	-19 %	34	Ruotsi	-16 %	63
Etelä-Korea	-36 %	4	Costa Rica	-19 %	35	Etelä-Sudan	-16 %	64
Hong Kong	-35 %	5	Argentiina	-19 %	36	Arabiemiiraaatit	-16 %	65
Timor-Leste	-32 %	6	Sao Tome ja Principe	-19 %	37	Tonga	-16 %	66
China	-30 %	7	Burkina Faso	-19 %	38	Irlanti	-16 %	67
Kosovo	-29 %	8	El Salvador	-19 %	39	Papua Uusi-Guinea	-16 %	68
Guatemala	-27 %	9	Iso-Britannia	-18 %	40	Malesia	-16 %	69
Uruguay	-26 %	10	Laos	-18 %	41	Chile	-16 %	70
Malediivit	-25 %	11	Sambia	-18 %	42	Komorit	-15 %	71
Suomi	-25 %	12	Islanti	-18 %	43	Djibouti	-15 %	72
Sierra Leone	-24 %	13	Palestiina	-18 %	44	Gabon	-15 %	73
Malawi	-23 %	14	Ukraina	-18 %	45	St. Vincent ja Grenadiinit	-15 %	74
Jordania	-23 %	15	Pakistan	-18 %	46	Ghana	-15 %	75
Uusi-Seelanti	-23 %	16	Etiopia	-18 %	47	Australia	-15 %	76
Uganda	-23 %	17	Liberia	-18 %	48	Kanada	-15 %	77
Belize	-23 %	18	Honduras	-17 %	49	Samoa	-15 %	78
Marshall saaret	-22 %	19	Burundi	-17 %	50	Dominica	-15 %	79
Afghanistan	-22 %	20	Albania	-17 %	51	Micronesia	-15 %	80
Iraq	-22 %	21	Nepal	-17 %	52	Belgia	-14 %	81
Norway	-22 %	22	Guinea	-17 %	53	Kuuba	-14 %	82
Bahama	-22 %	23	Haiti	-17 %	54	Zimbabwe	-14 %	83
Jamaica	-22 %	24	Päiväntasajan Guinea	-17 %	55	Luxemburg	-14 %	84
Kap Verde	-21 %	25	Gambia	-17 %	56	Eswatini	-14 %	85
Ecuador	-21 %	26	Azerbaidzan	-17 %	57	Eritrea	-14 %	86
Kenia	-21 %	27	Bolivia	-17 %	58	Kiribati	-14 %	87
Meksiko	-20 %	28	Syyria	-17 %	59	Guam	-14 %	88
Guinea-Bissau	-20 %	29	Madagascar	-16 %	60	Italia	-14 %	89

Lähde: Eurostat; World Bank

Maahanmuuton hyvin nopea kasvu

Maahanmuutto lähtöalueen mukaan 1990—2023

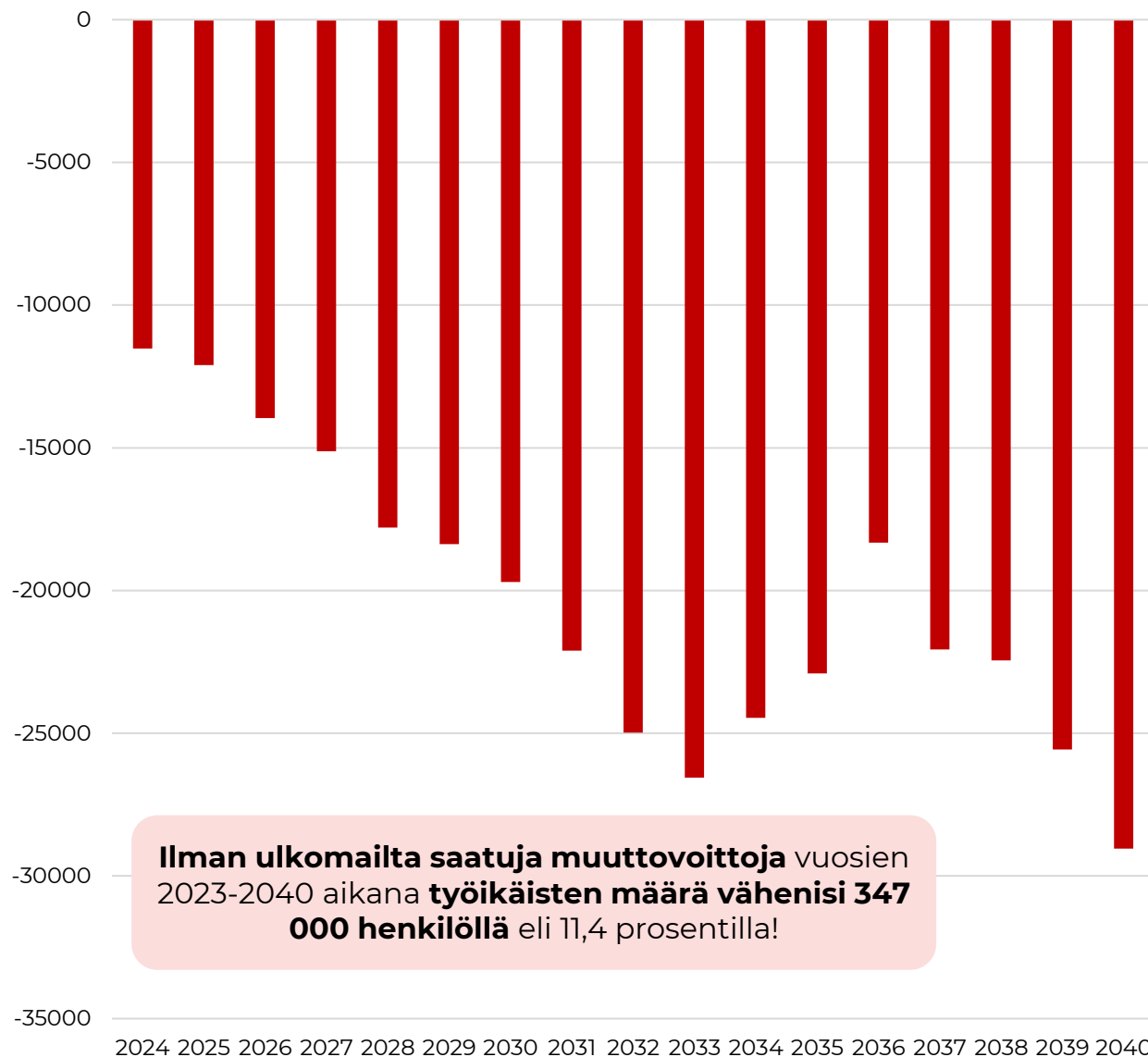

Lähde: Tilastokeskus, StatFin; muuttoliike

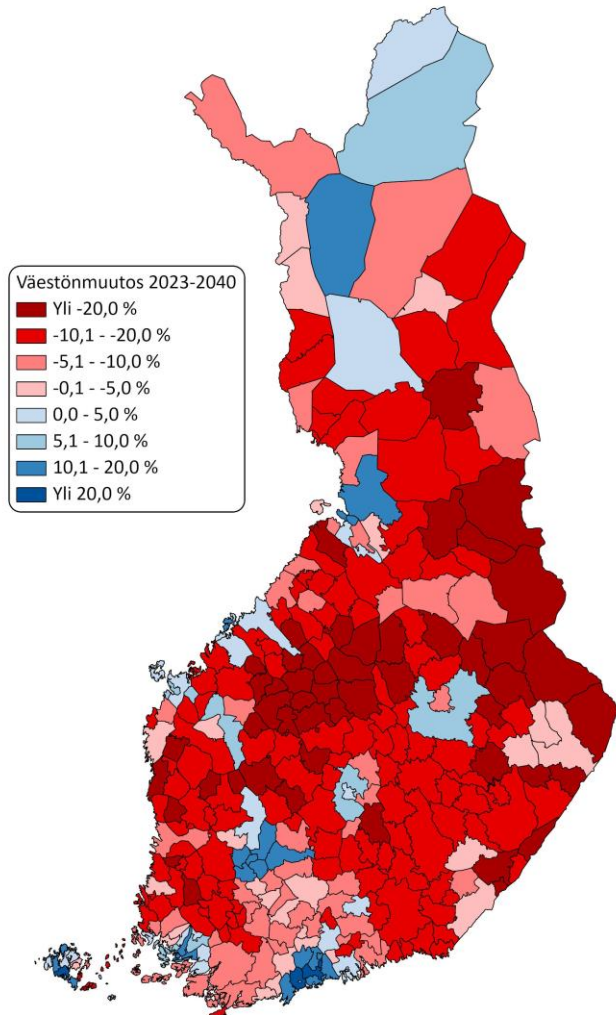
Suomen kehitys eri ennusteissa

- **Tuleva väestönkehitys kansallisella tasolla on suoraan sidottu maahanmuuton tasoon.** 2020-luvun maahanmuuton taso riittää ylläpitämään tasaista kasvua, ja viime vuosien taso johtaa jo voimakkaaseen väestönkasvuun. **Toisaalta 2010-luvun kaltainen maahanmuutto kääntäisi väestönkehityksen negatiiviseksi.**
- Suurimmillaan (Tilastokeskuksen vuoden 2024 ennusteessa) väestö kasvaisi noin 6 miljoonaan henkilöön vuoteen 2040 mennessä. Tämä vaatisi kuitenkin Pohjoismaiden tasolla poikkeuksellista väestönkehitystä.
- **Myös työikäisen väestön kehitys on suoraan sidottu maahanmuuttoon – voimakkaan maahanmuuton jatkuessa työikäinen väestö alkaa kasvaa,** kohtuullisen merkittävää tahtia. Toisaalta matalampi maahanmuuton taso johtaa nopeasti heikentyvään kehitykseen.
- **Ilman muuttovoittoja ulkomailta tulevaisuudenkuvat ovat työikäisen väestön osalta erittäin synkeät.**

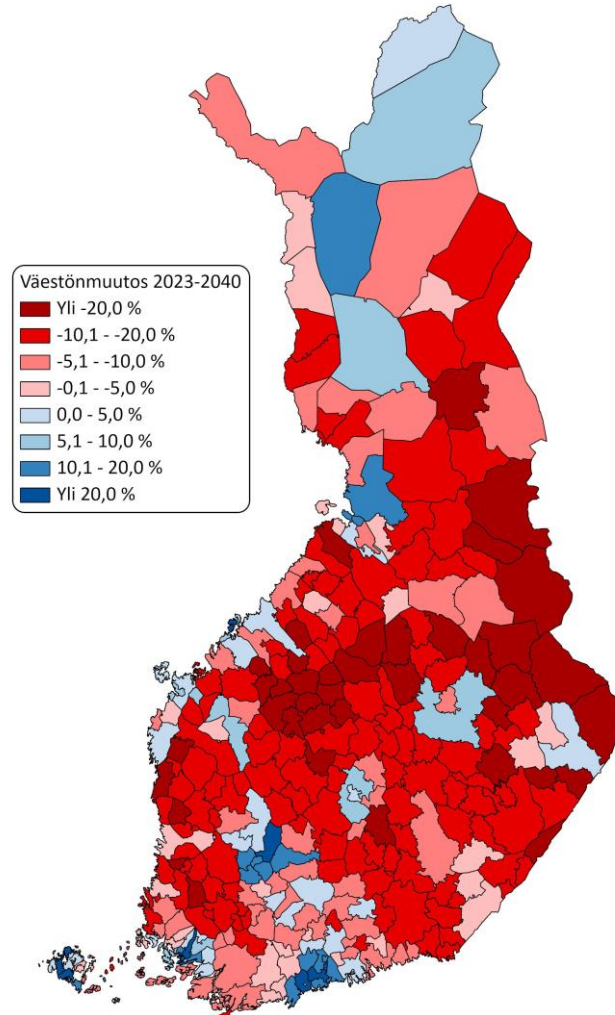
Työikäisen väestön vuosittainen muutos, ilman ulkomailta tulevaa muuttovoittoa 2024-2040

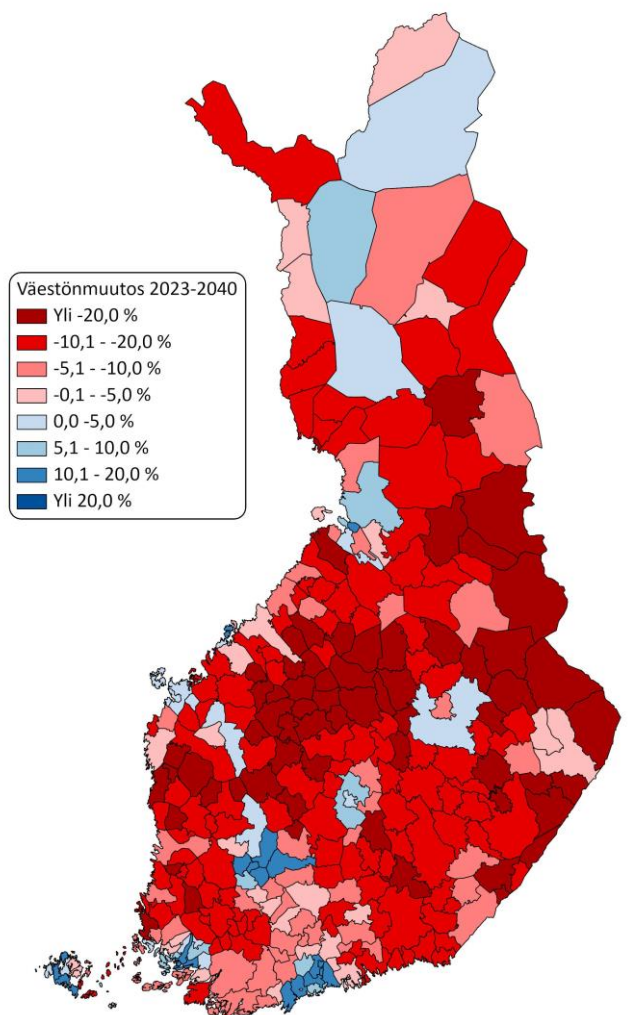
Aluetason tuleva väestönkehitys säilyy voimakkaasti eriytyneenä maahanmuutosta riippumatta!

Perusuran
skenaariossa

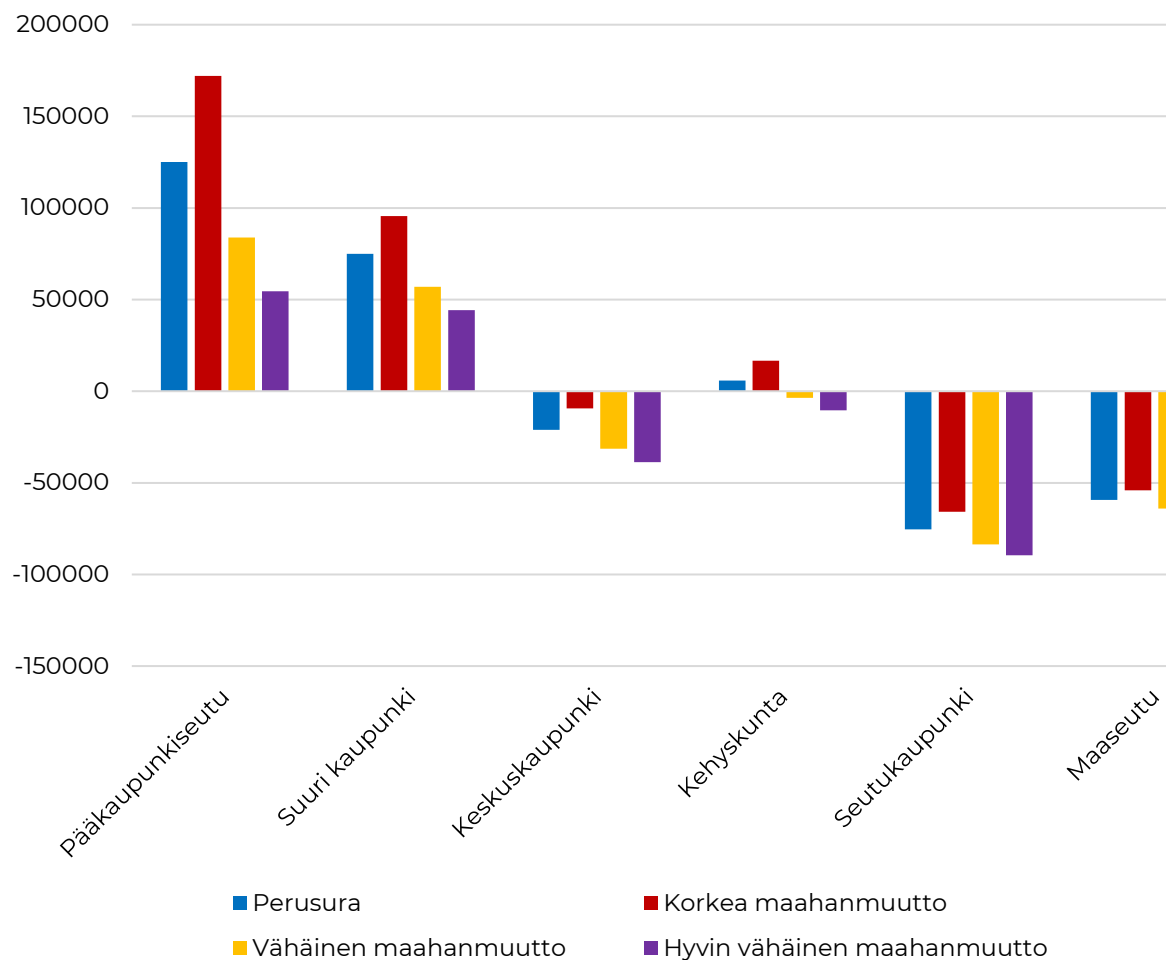
korkean maahanmuuton
skenaariossa

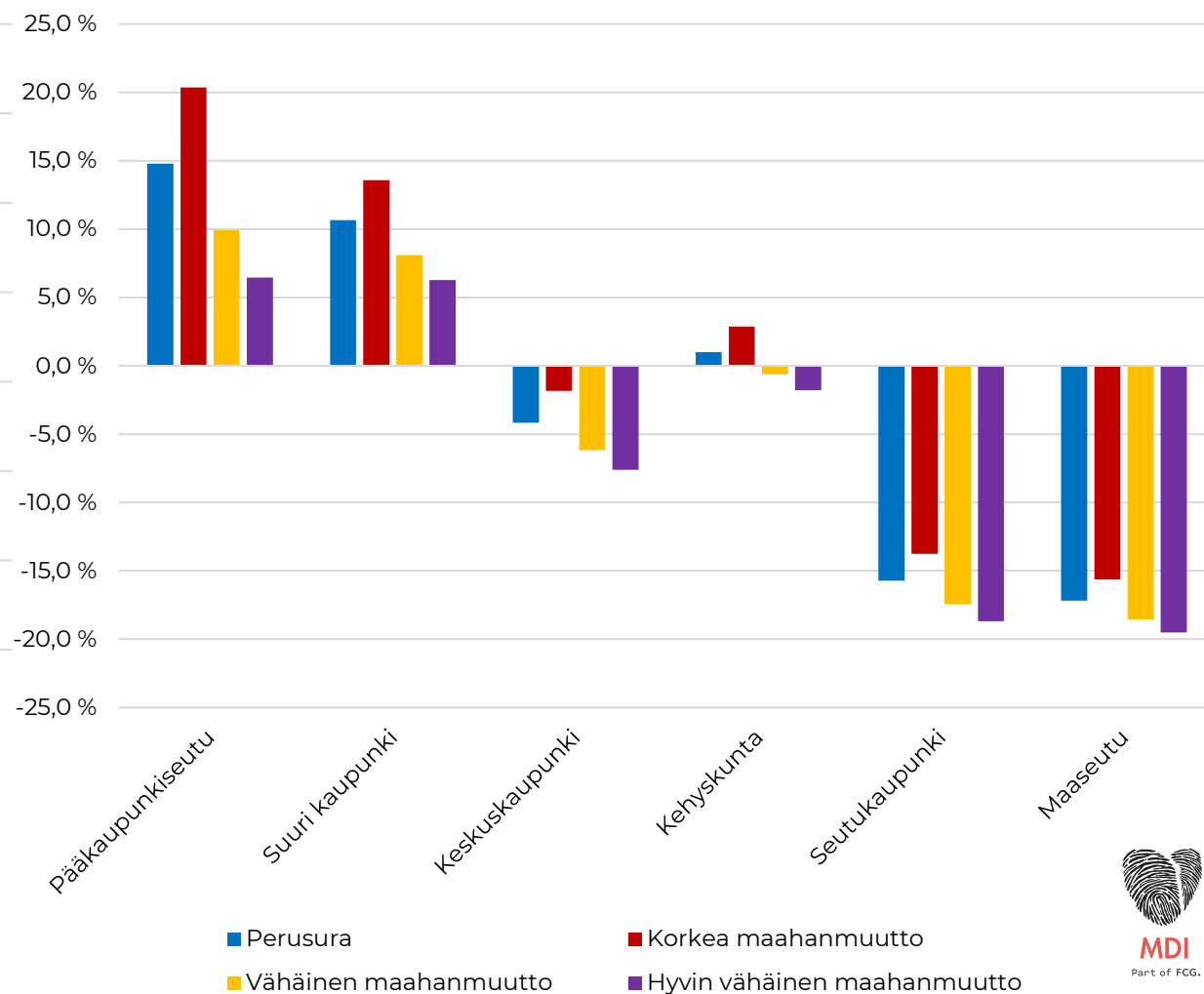
vähäisen maahanmuuton
skenaariossa

Työikäisen väestön tuleva kehitys on eriytynyttä maahanmuuton tasosta riippumatta

Työikäisten määrän muutos 2023—2040 eri skenaarioissa

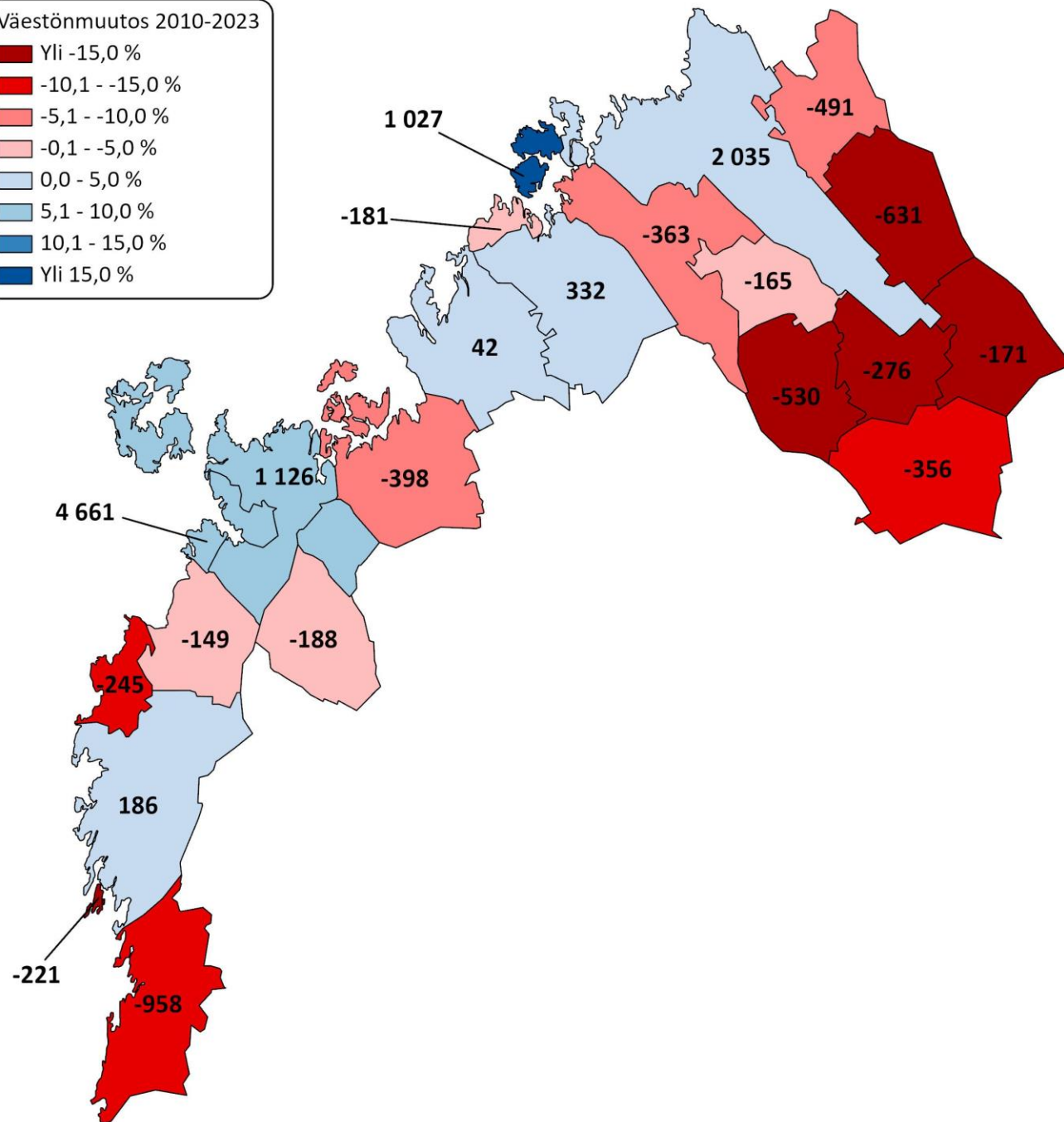
Työikäisten määrän muutos 2023—2040 eri skenaarioissa (%)

2. Väestönkehitys Pohjanmaan ja Keski- Pohjanmaan perspektiivistä

Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan väestönkehitys

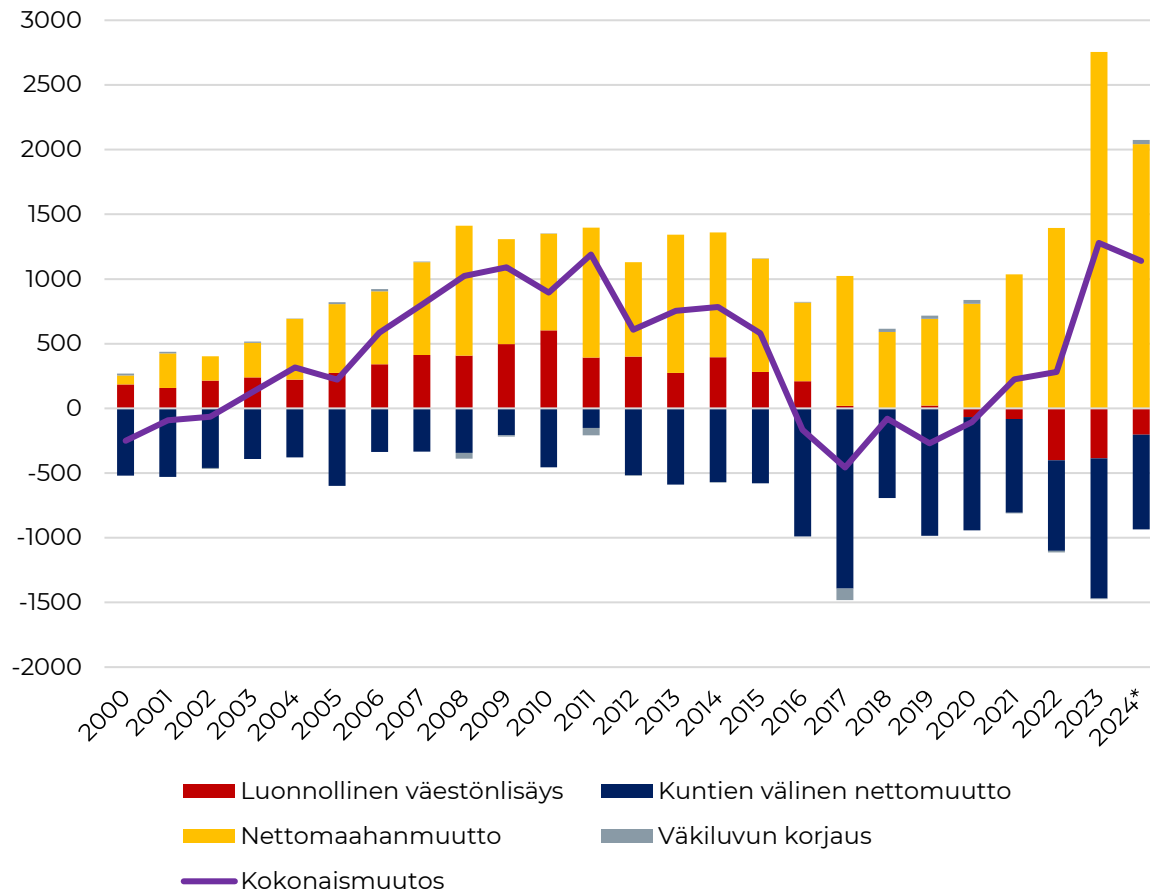
- Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan väestönkehityksen tila on selvästi keskimääräistä maakuntaa vahvempi.
 - Pohjanmaan väestö kasvoi 4 600 henkilöllä vuosien 2010-2023 aikana. **Kehitys on suurten yliopistomaakuntien jälkeen vahvinta koko maassa.**
 - Keski-Pohjanmaan väestö väheni 5 85 henkilöllä vuosien 2010-2023 aikana. **Vähenevästä väestöpohjasta huolimatta kehitys oli selvästi muita yliopistottomia maakuntia vahvempaa.**
- Laajemmin molempien maakuntien elinvoiman tila on erinomainen vahvan aluetalouden tilan johdosta.
- Maakuntien sisällä erot ovat kuitenkin huomattava, molemmat maakunnat keskittyvät kohti keskuksia. **Pohjanmaalla pienempien kuntien tila on keskimääräistä vahvempi, mutta Keski-Pohjanmaalla hyvin haastava.**

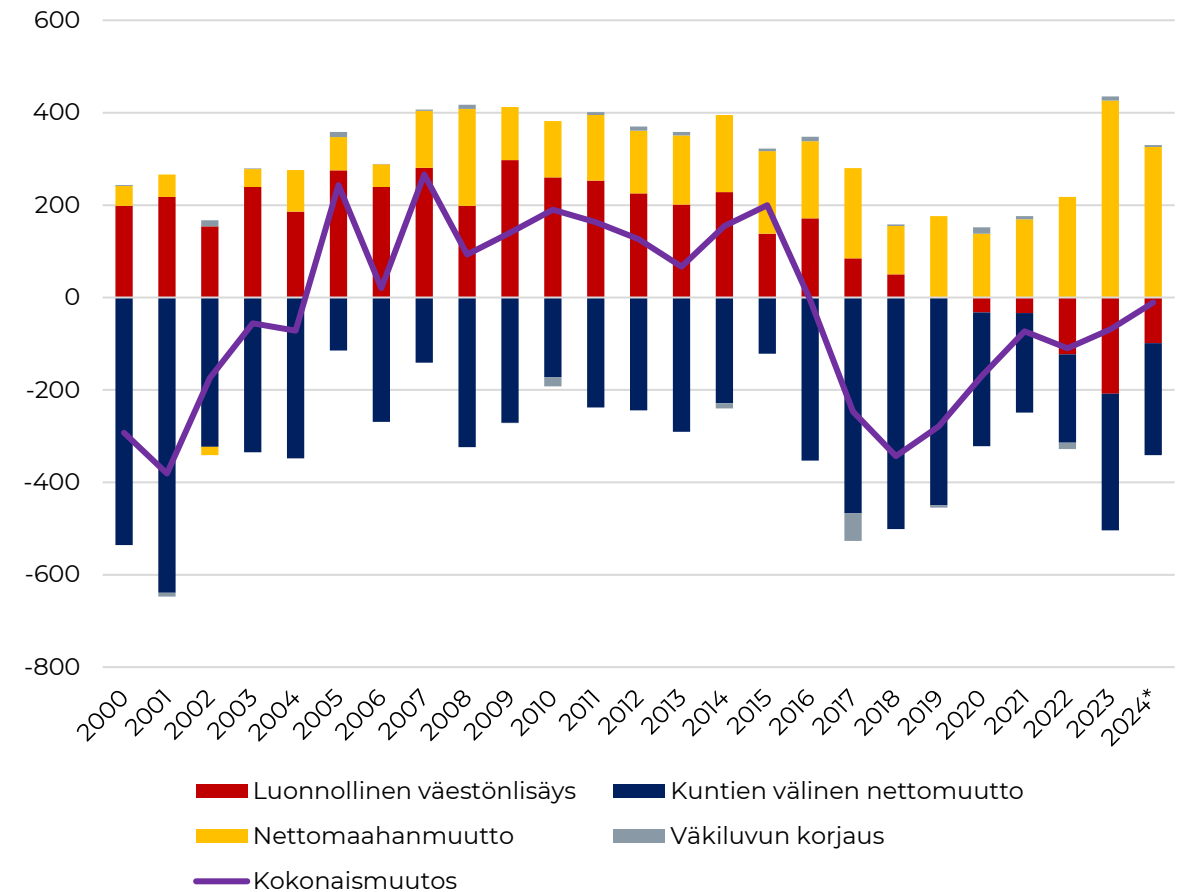
Mikä selittää maakuntien väestönkehitystä?

Väestönkehityksen osatekijät

Pohjanmaan väestönkehityksen osatekijät
2000-2024

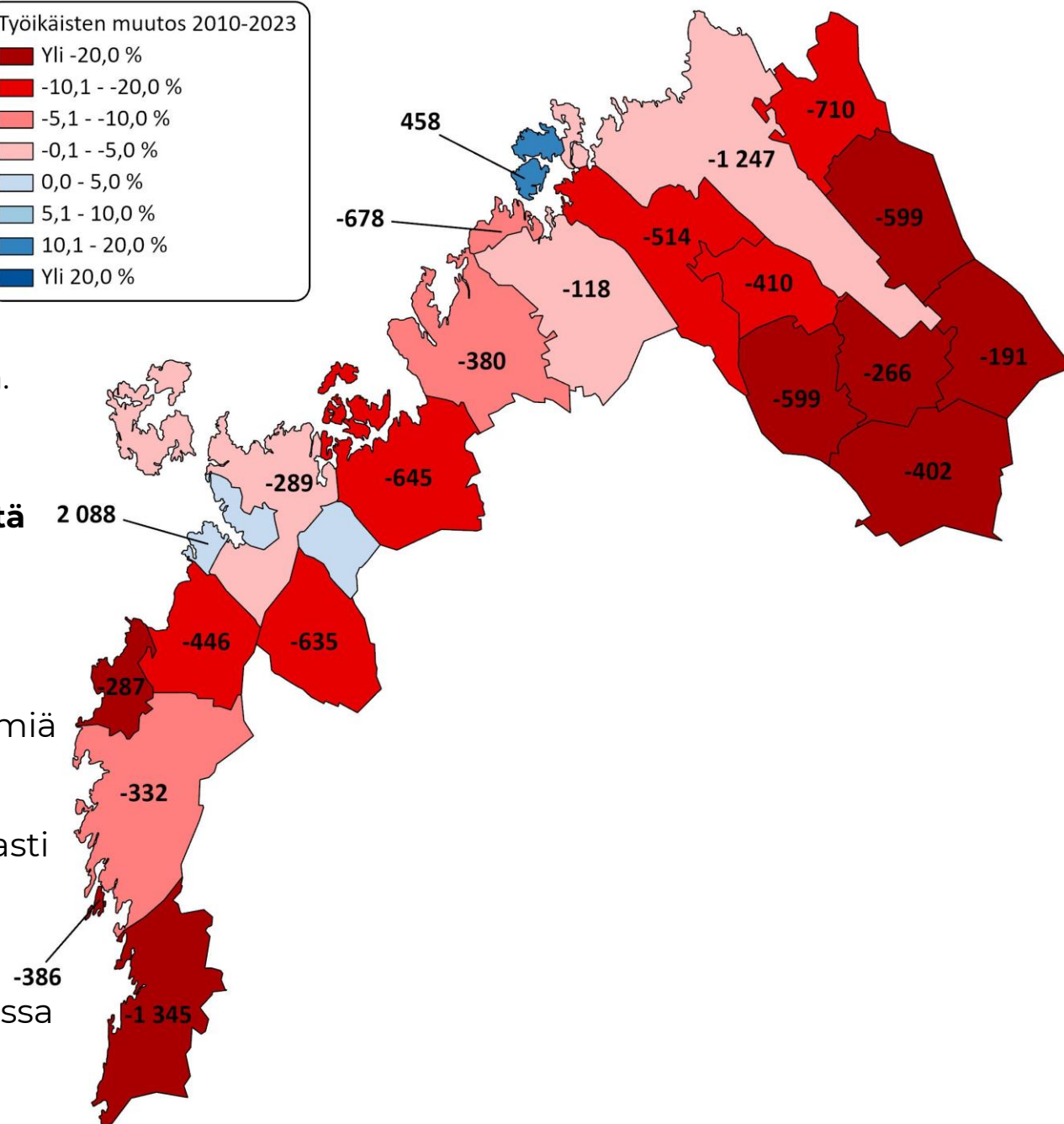

Keski-Pohjanmaan väestönkehityksen osatekijät
2000-2024

Työikäisen väestön toteutunut kehitys

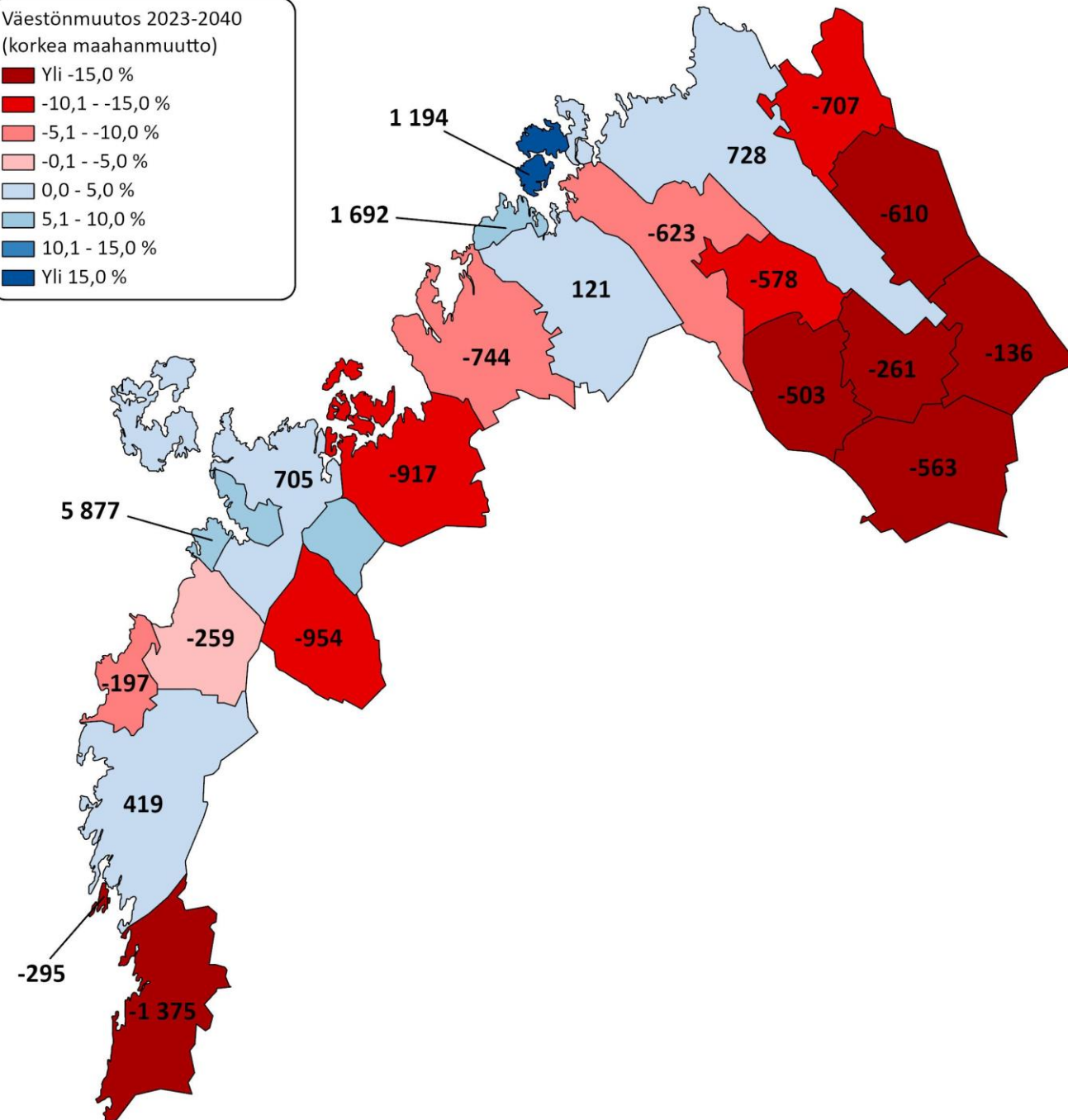
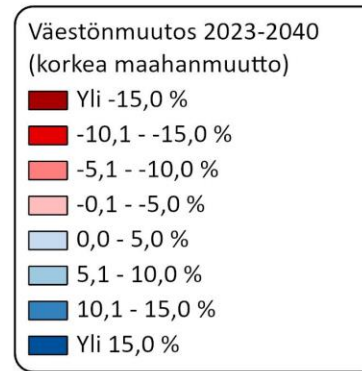
- **Työikäisen väestön kehitys jäi molemmissa maakunnissa vuosien 2010-2023 aikana selvästi negatiiviseksi.**
 - Pohjanmaan työikäinen väestö väheni 2 800 henkilöllä.
 - Keski-Pohjanmaan työikäinen väestö väheni 4 200 henkilöllä.
 - **Kehitys oli molemmissa maakunnissa keskimääräistä maakuntaa vahvempaa.**
- **Työikäisen väestön negatiivista kehitystä selittävät eläkkeelle siirtyneet suuret ikäkohortit:** muun maan tavoin eläkeikään siirtyi merkittävästi suurempia ikäryhmiä kuin työikään.
- Etenkin Pohjanmaan kehitys olisi ollut vielä huomattavasti heikompaa ilman suuria muuttovoittoja ulkomailta.
- Kuntatasolla kehityksen erot ovat suuria – keskuskaupunkien alueella muutos oli hillitty, mutta osissa maaseutukuntia ja pienempiä kaupunkeja työikäinen väestö väheni hyvin voimakkaasti.

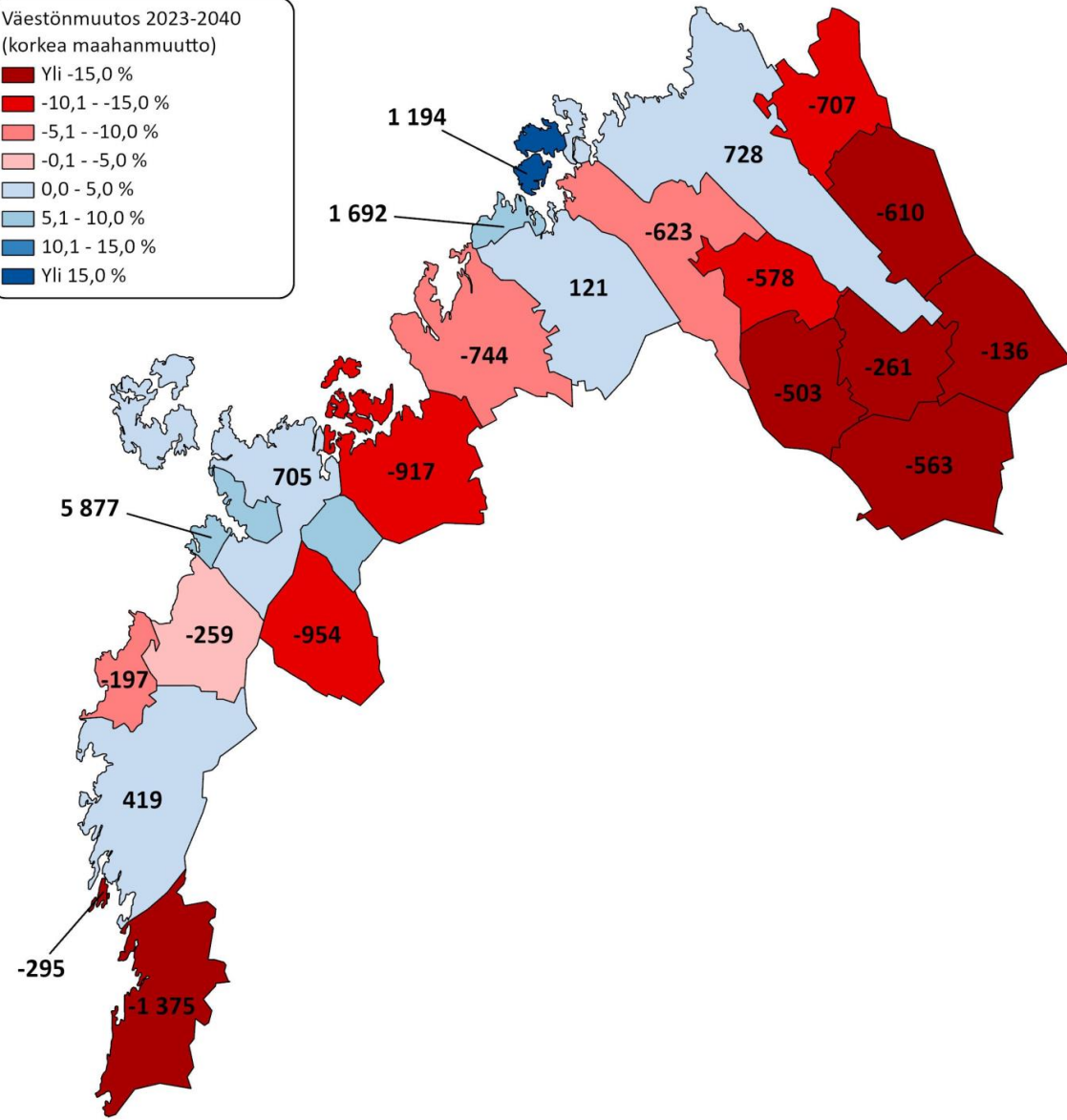
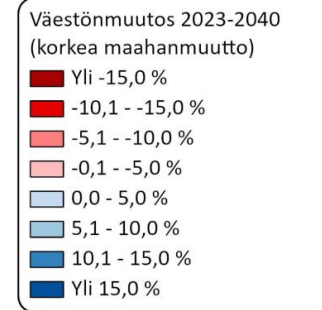
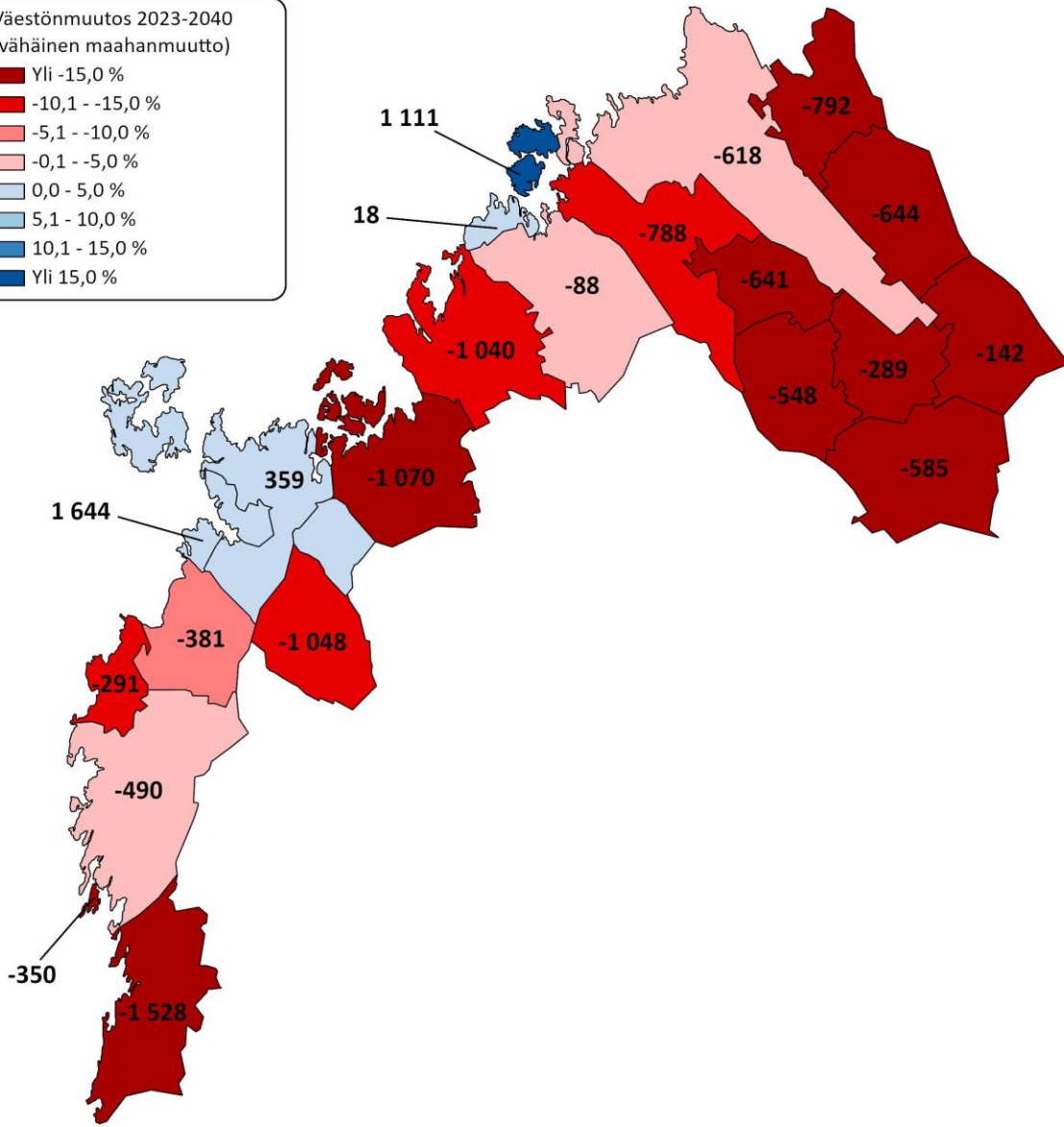
Väestöennusteen kuvaama kehitys

Kuvioissa on tarkasteltu maakuntien väestönkehitystä eri maahanmuuton olettamilla vuosien 2023-2040 aikana.

- **Molempien maakuntien kehitys on vahvasti sidottu maahanmuuton tasoon.** Väestön ikääntymisen ja syntyvyyden vähenemisen myötä väestö vähenee molemmissa maakunnissa merkittävästi ilman suuria muuttovoittoja – samalla nuorten maan sisällä muuttavien määrä vähenee syntyvyyden laskun takia.
- **Pohjanmaan väestöpohja kasvaa merkittävästi (+4 700 henkilöä), jos maahanmuutto säilyy korkealla tasolla.** Lasku tästä tasosta johtaa kuitenkin nopeasti merkittävään väestön vähenemiseen.
- **Keski-Pohjanmaan** vähäisemmän kansainvälisen vetovoiman takia **maakunnan väestöpohja vähentyy nopeammin (2 600 – 4 700 henkilöllä)** vuoteen 2040 mennessä.
- Aluetason erot tulevat säilymään suurina, etenkin Keski-Pohjanmaalla. Eroja selittää veto- ja pitovoiman erot sekä suuret väestörakenteen erot.

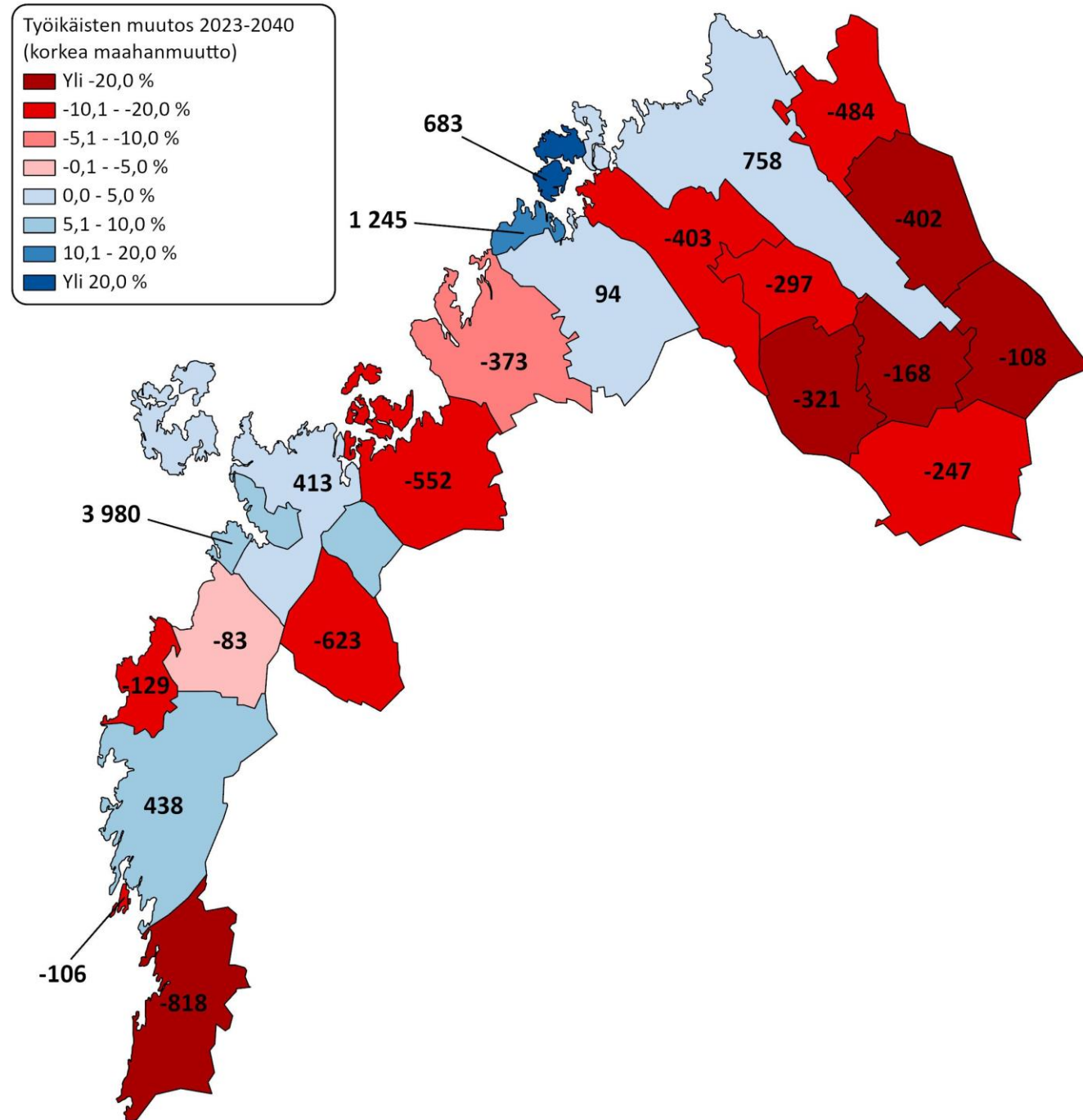

Kuntatason erot eri maahanmuuton skenaarioilla

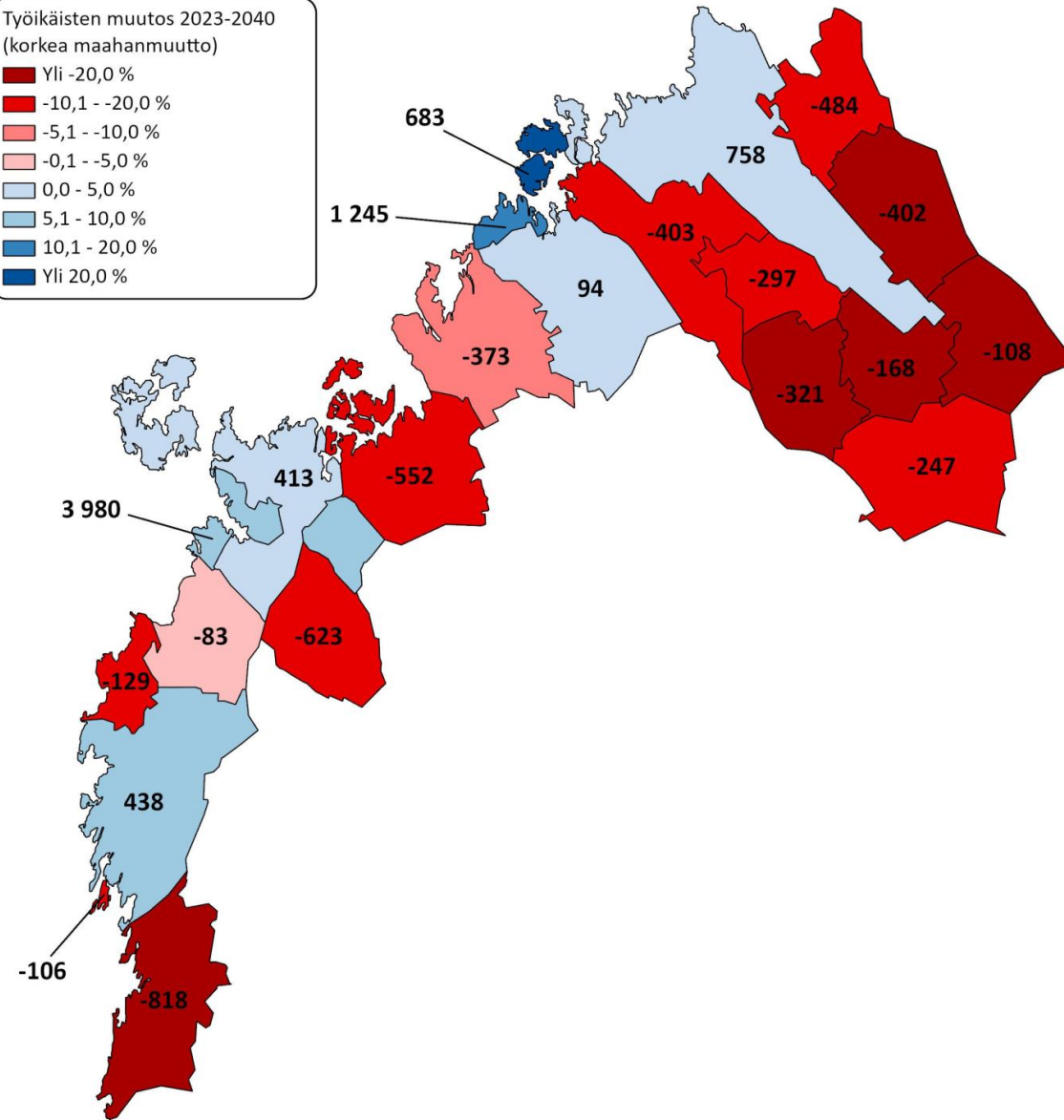
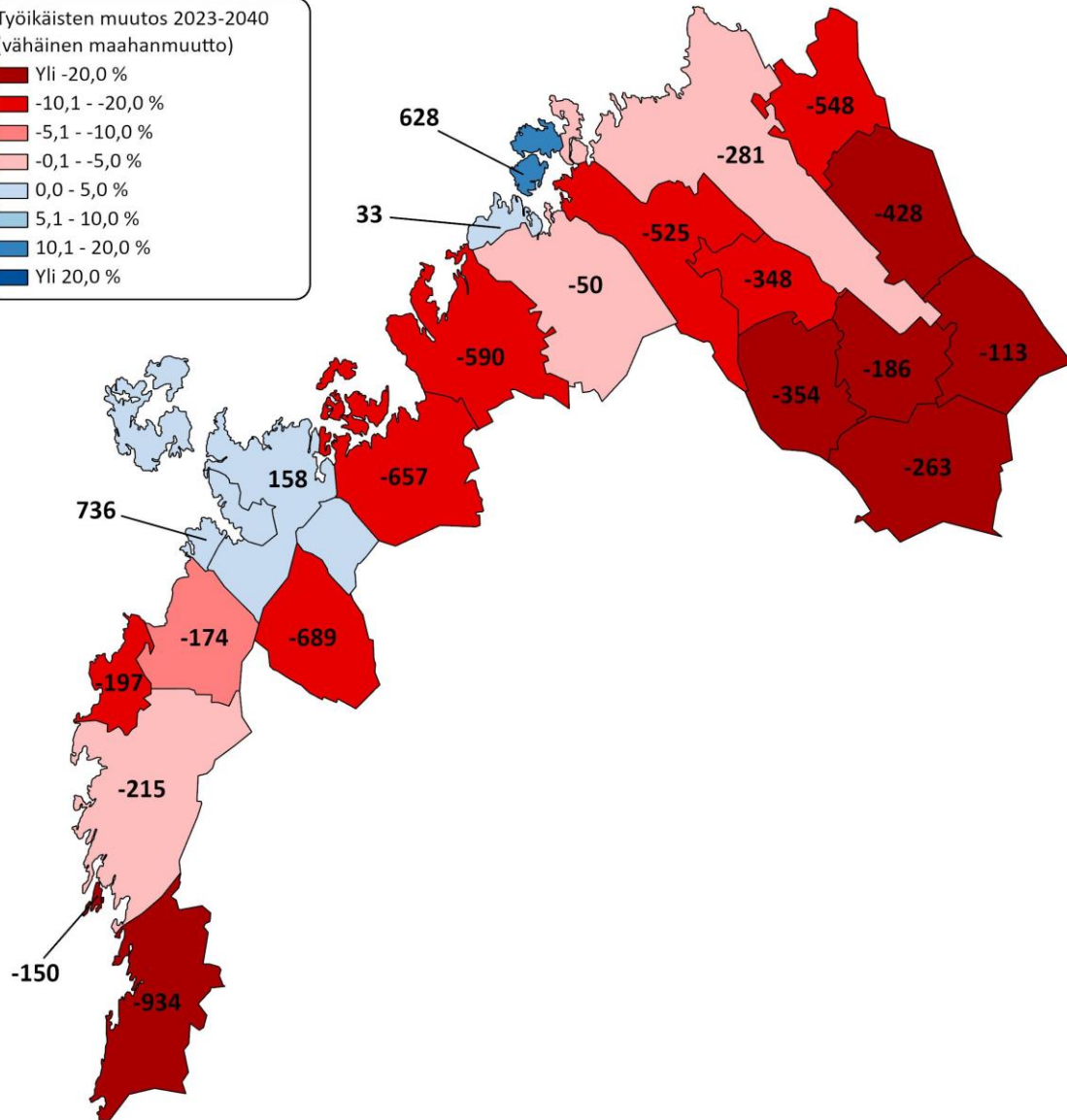

Väestöennusteen kuvamaa työikäisen väestön kehitys

- **Tuleva työikäisen väestön muutos on hillitympi kuin 2010-luvulla**, sillä eläkeikään ei siirry enää yhtä suuria ikäluokkia kuin 2010-luvulla.
- Lähes koko ajanjakson ajan eläkeikään siirtyy kuitenkin suurempia kohortteja kuin työikään – **kaikki työikäisen väestön kasvu nojaa muuttovoittoihin, etenkin ulkomailta.**
- **Pohjanmaalla pitkälti maahanmuuton taso säätelee sitä, kasvaako työikäinen väestö vai ei.** Viime vuosien maahanmuuton taso johtaa jopa 5 000 henkilön kasvuun tason laskiessa työikäinen väestö alkaa myös supistua.
- **Keski-Pohjamaalla maahanmuuton tason pitäisi kasvaa, jotta työikäinen väestö ei vähenisi** – maahanmuuton tason säilyessä työikäinen väestö vähenee hieman, tason laskiessa supistuminen muuttuu merkittäväksi.
- **Aluetason erot ovat kuitenkin hyvin suuria – osalla merkittävän taloudellisen toiminnan alueella kehitys jää hyvin heikoksi!**

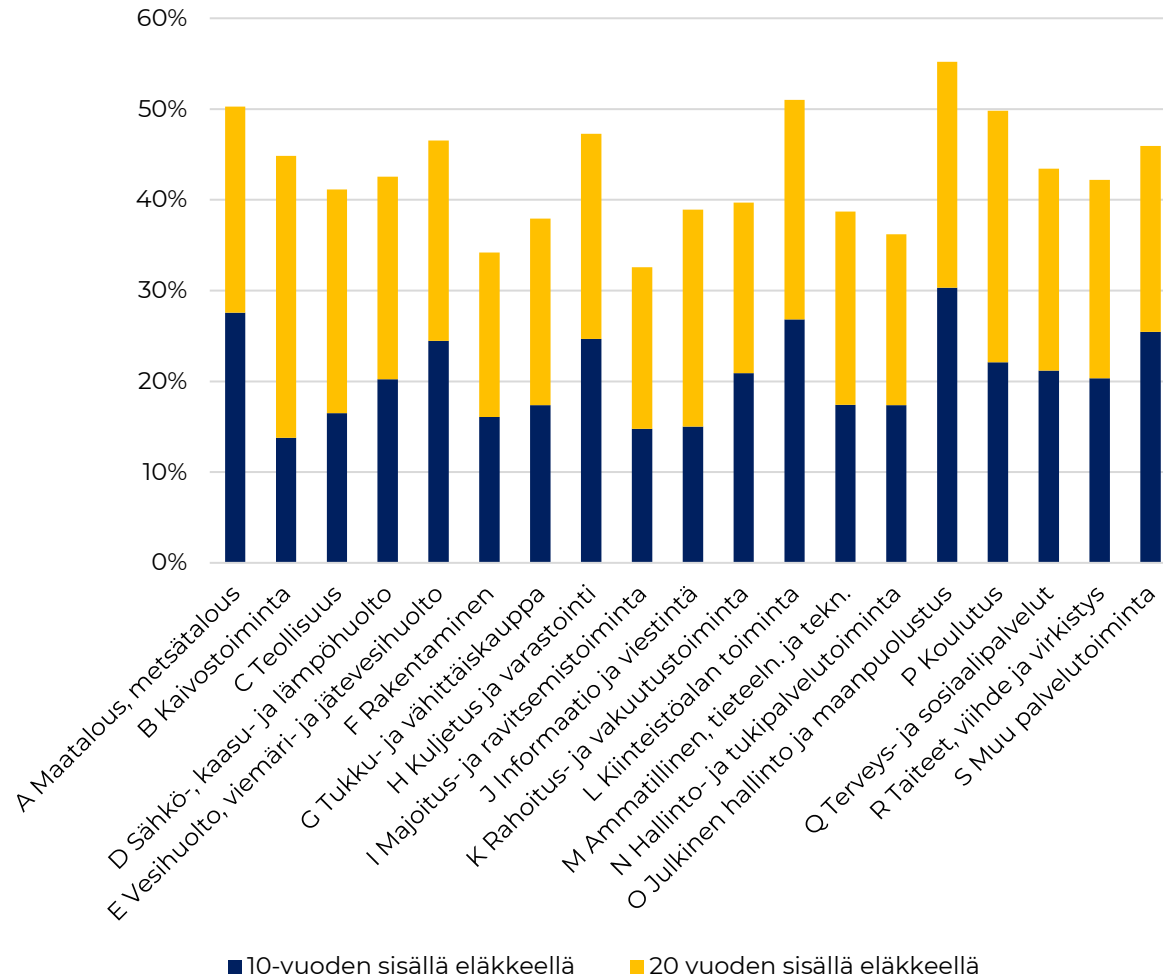

Kuntatason erot eri maahanmuuton skenaarioilla

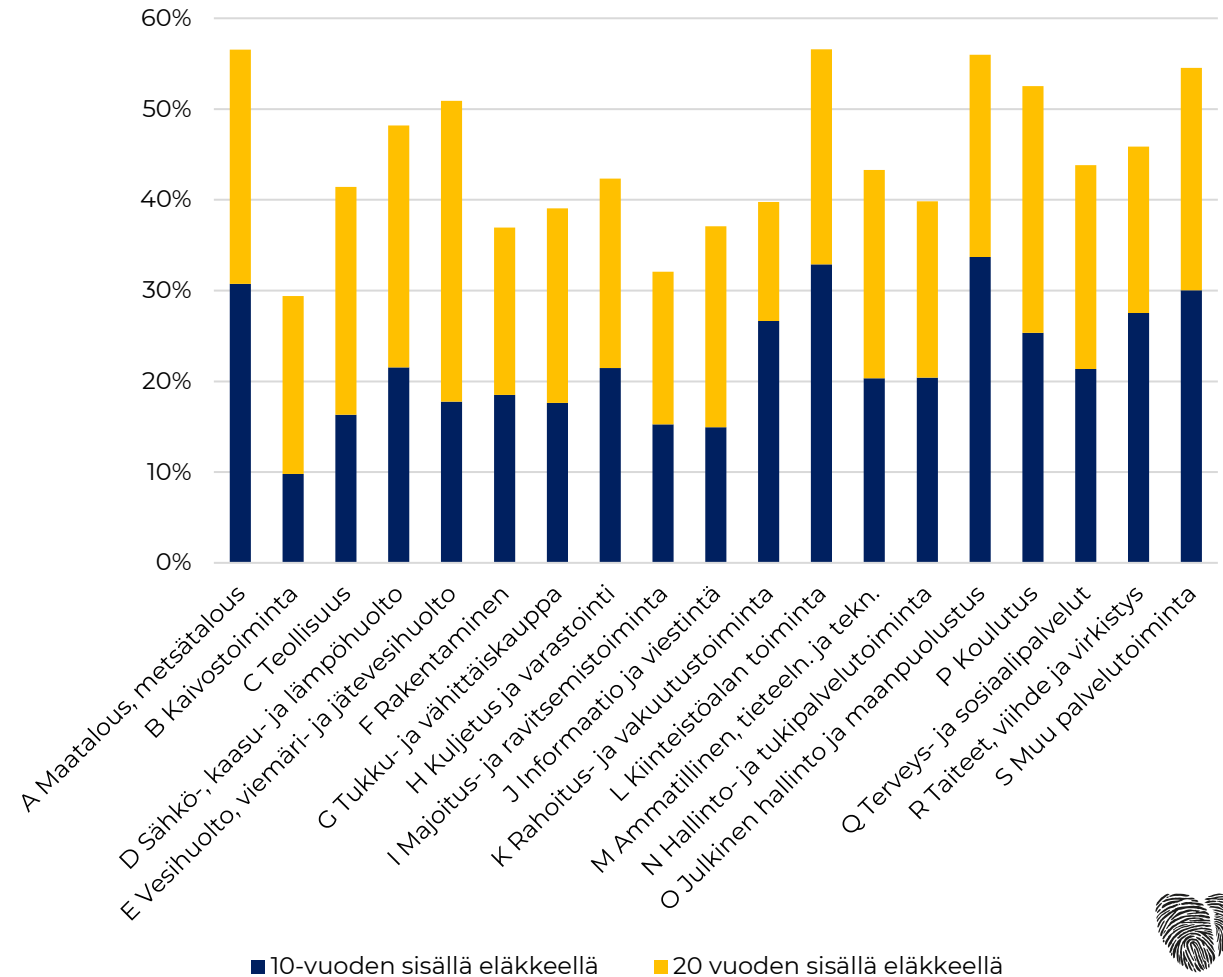

Eläköitymispaine on suuri molemmissa maakunnissa!

Eläkeiässä olevien osuus 20-vuoden sisällä nykyisistä työllisistä, Pohjanmaa

Eläkeiässä olevien osuus 20-vuoden sisällä nykyisistä työllisistä, Keski-Pohjanmaa

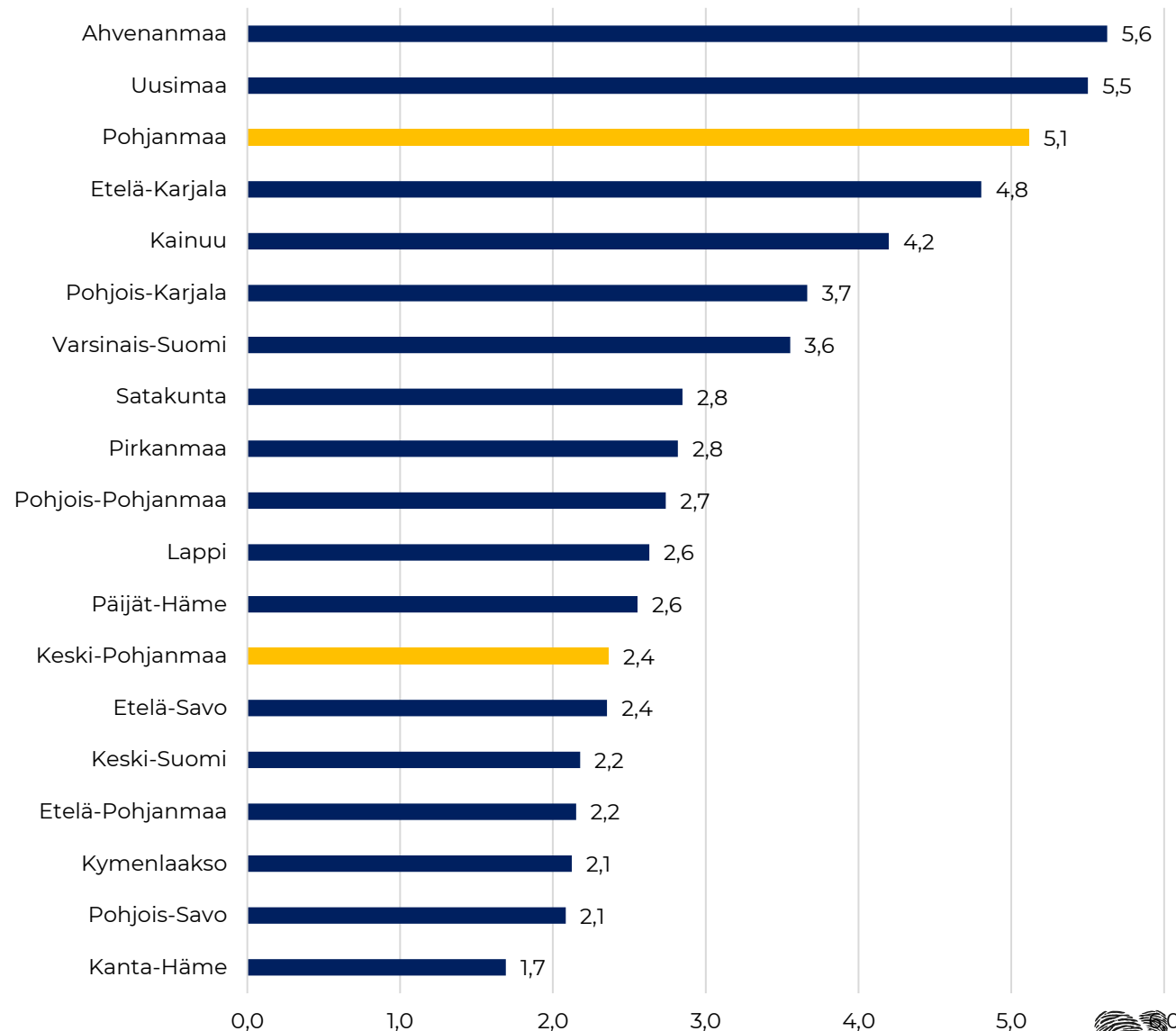

**3. Riittävätkö
tulevaisuuden osaajat
alueella?**

Tulevaisuus näyttää suurinta osaa maakuntia valoisammalta!

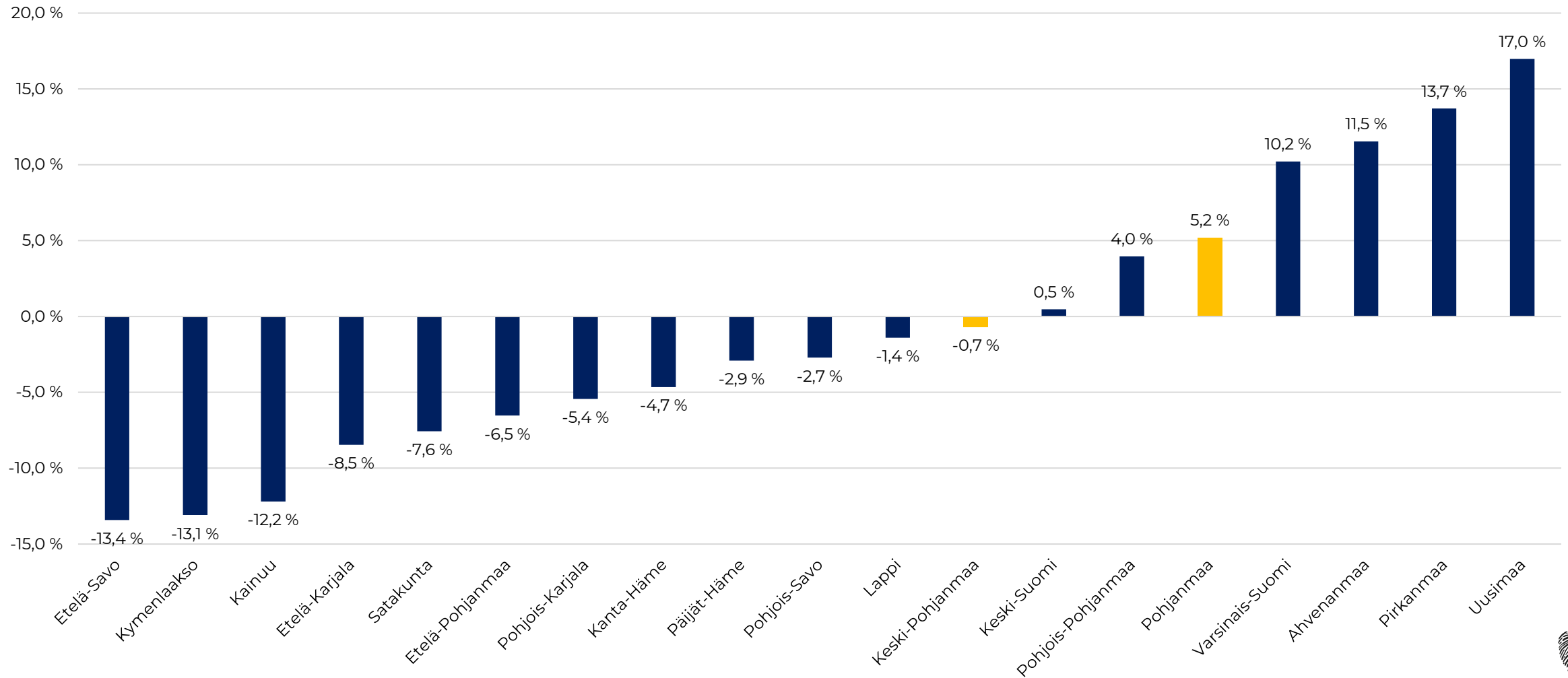
- **Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan demografisen kehityksen tila on ja on ollut suurinta osaa maakuntia vahvempi** – tämä tarjoaa paremmat mahdollisuudet osaajien saatavuudelle (etenkin Pohjanmaalla).
- **Pohjanmaan asema etenkin kansainvälisessä muuttoliikkeessä on poikkeavan vahva** – lisäksi jo aiempi vetovoima ja kokemus esim. KV-rekryistä luo vahvan pohjan tulevaisuuteen. Muun väestönkehityksenkin tila on keskimääräistä maakuntaa parempi.
 - **Lisäksi merkittävä osa Pohjanmaan maaseutukunnista on poikkeavan hyvässä tilassa**, joskin osassa on suurempia demografian tuottamia riskejä.
- **Keski-Pohjanmaan tulevaisuuden kuva on hieman haastavampi**, mutta kuitenkin keskimääräistä maakuntaa parempi – maakunnalla on myös vahvat edellytykset esimerkiksi kansainvälisen muuttoliikkeen kasvun kautta ennakoitua parempaan kehitykseen.

Nettomaahanmuutto 2018-2022 / 1 000 asukasta

Tulevaisuus näyttää suurinta osaa maakuntia valoisammalta!

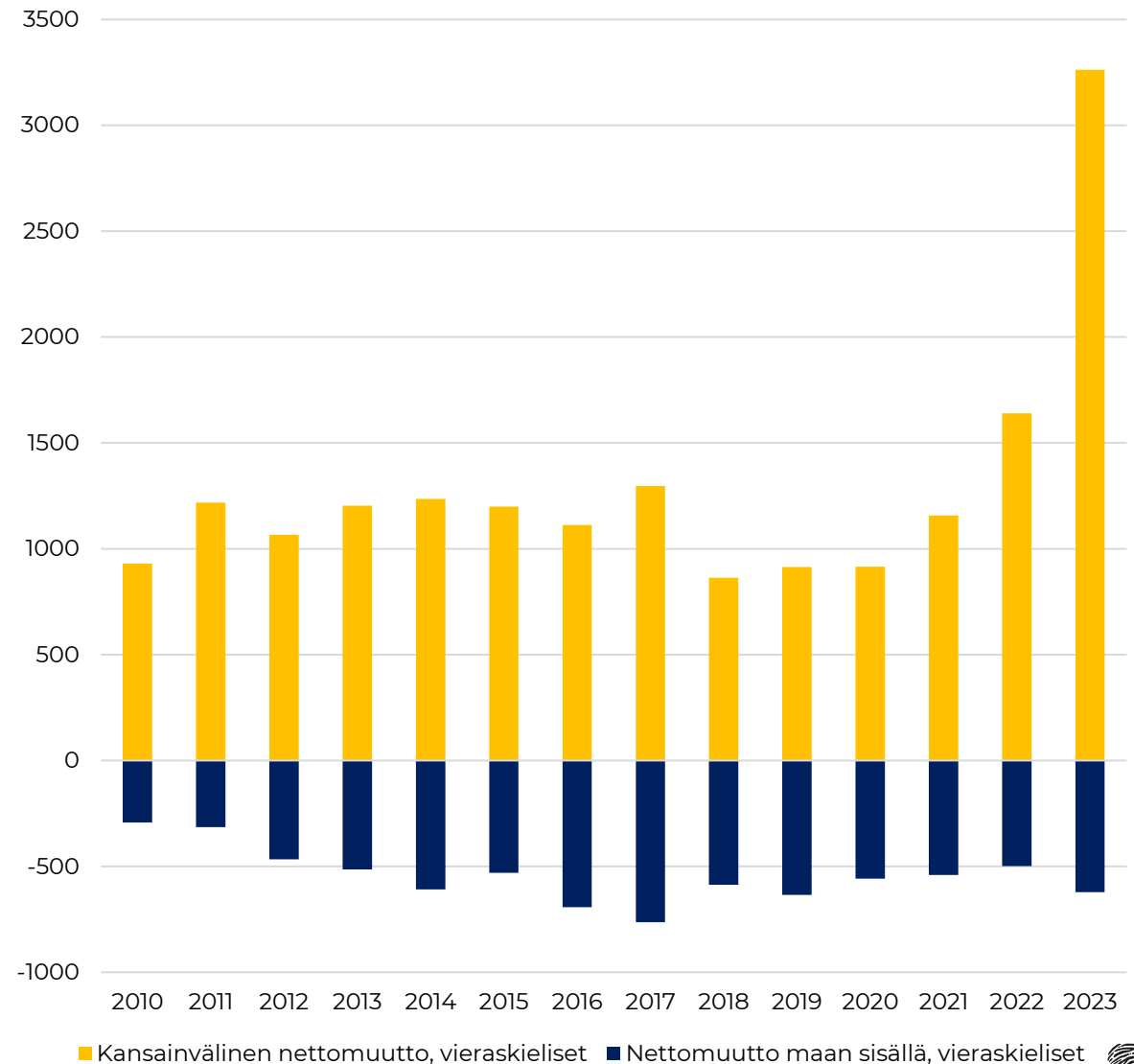
Työikäsen väestön muutos 2023-2040 (%), korkea maahanmuutto

Maan sisäinen pitovoima haasteena kansainvälisten muuttajien ryhmässä

- Melkein kaikki maakunnat menettävät suuren osan maahanmuuttajista maan sisäisessä muuttoliikkeessä (pl. Uusimaa, joka saa valtavaa muuttovoittoa tästä ryhmästä).
 - **Etenkin pääkaupunkiseutu houkuttelee maan sisällä muuttavia maahanmuuttajia** esim. laajempien työmarkkinoiden, yhteisöiden, englanniksi sujuvan arjen sekä englannin kielisten palveluiden ym. syiden takia.
 - **Myös Pohjanmaa sekä Keski-Pohjanmaa kärsivät merkittäviä muuttotappioita vieraskielisten ryhmässä.** Alttius muuttaa pois on selvästi korkeampi kuin kotimaisissa ryhmissä.
- Maan sisällä tapahtuva maahanmuuttajataustaisten muutto "syö" noin 40 % ulkomailta saadusta muuttovoitosta.
- **Huomionarvoisesti maan sisällä muuttaa myös kansainvälisiä osaajia,** esim. etenemisen tai palveluiden takia!

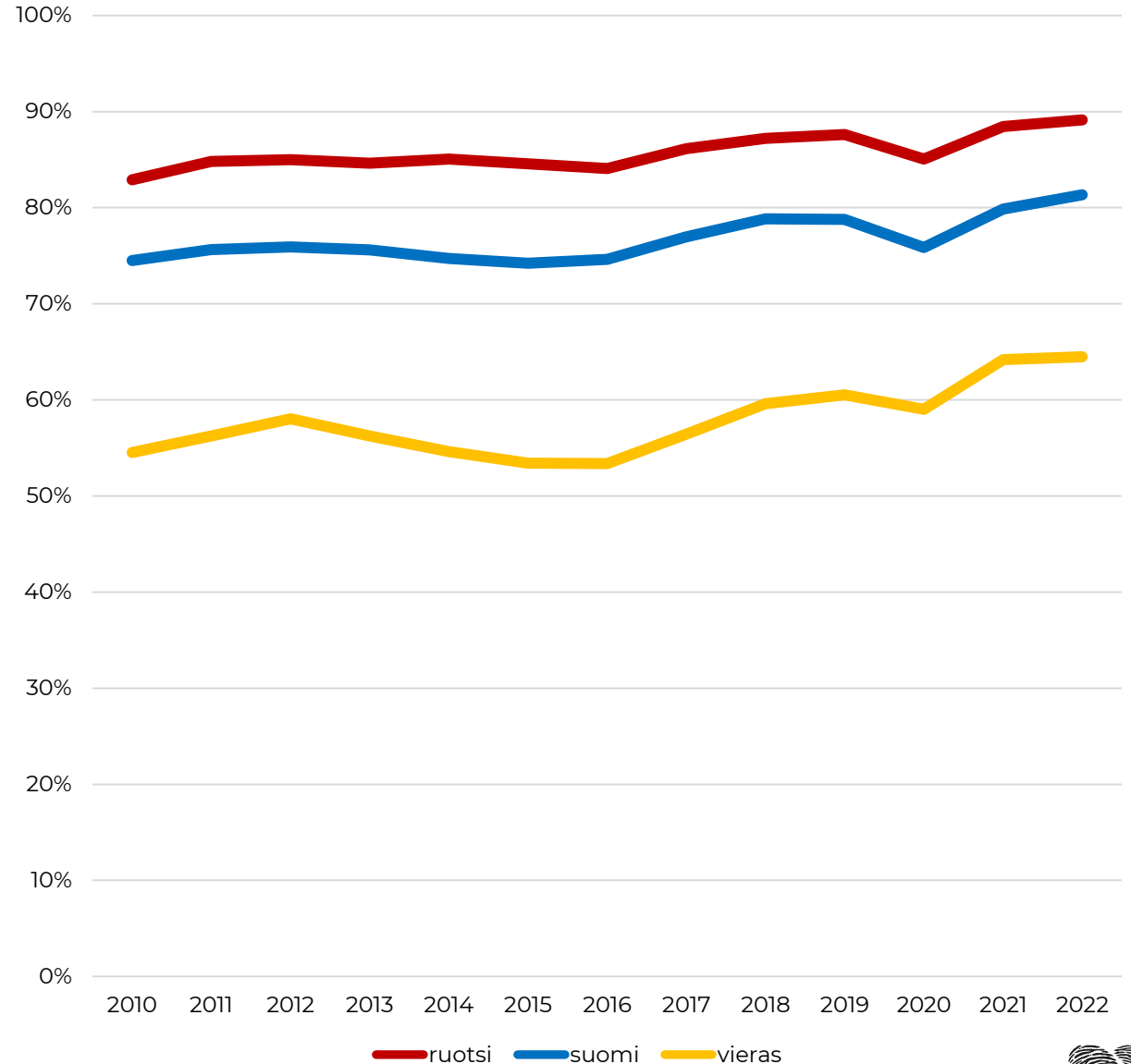
Vieraskielisten kasainvälinen ja maan sisäinen nettomuutto 2010-2023

Työllisyystilanne alueella – parannettavaa maahanmuuttajien työllisyydessä

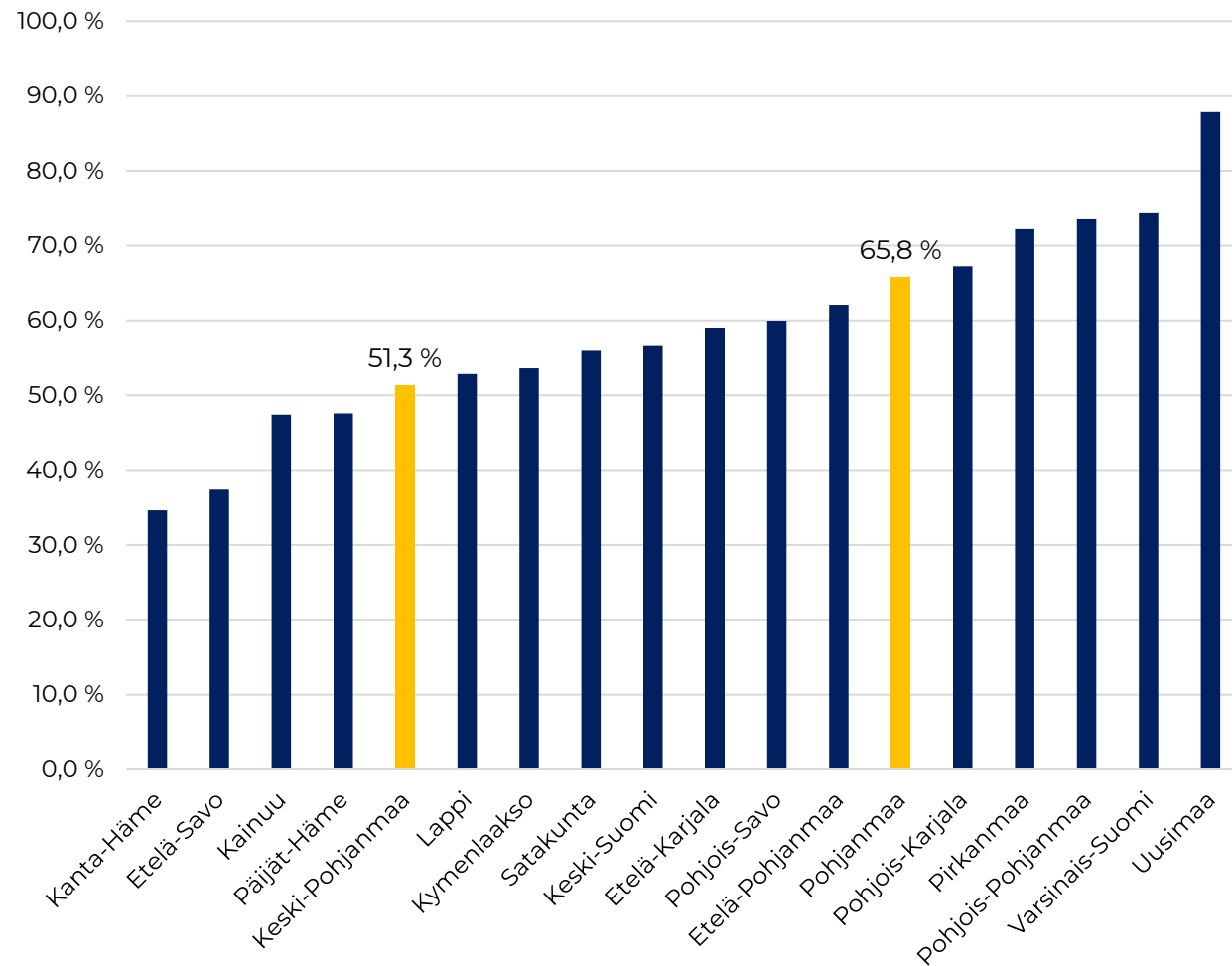
- **Molempien maakuntien työllisyyden tila on poikkeavan hyvä.** Työllisyysasteen nousu 2010-luvulla kompensoi työikäisen väestön merkittävän laskun, minkä seurauksena työllinen työvoima ei vähentynyt vastaavasti.
- **Kotimaisissa kieliryhmissä aletaan lähestyä täystyöllisyyden rajaa** – kovin suurta kasvua ei enää voi helposti tapahtua.
 - Vaikka korkea työllisyys on alueen ehdottomia vahvuuksia, **korkean työllisyyden takia maakunta on entistä riippuvaisempi ulkoa tulevasta uudesta työvoimasta** – maakunnassa ei ole merkittävää työtöntä ”reserviä”.
- **Vieraskielisten ryhmässä työllisyydellä on vielä kasvun varaa**, vaikka kehitys on ollut vahvaa. **Etenkin vieraskielisten naisten työllisyys on heikkoa** – ero on sukupuolittain suuri (ja käänteinen kotimaisiin verrattuna).

Työllisyysasteet kieliryhmittäin 2010-2022

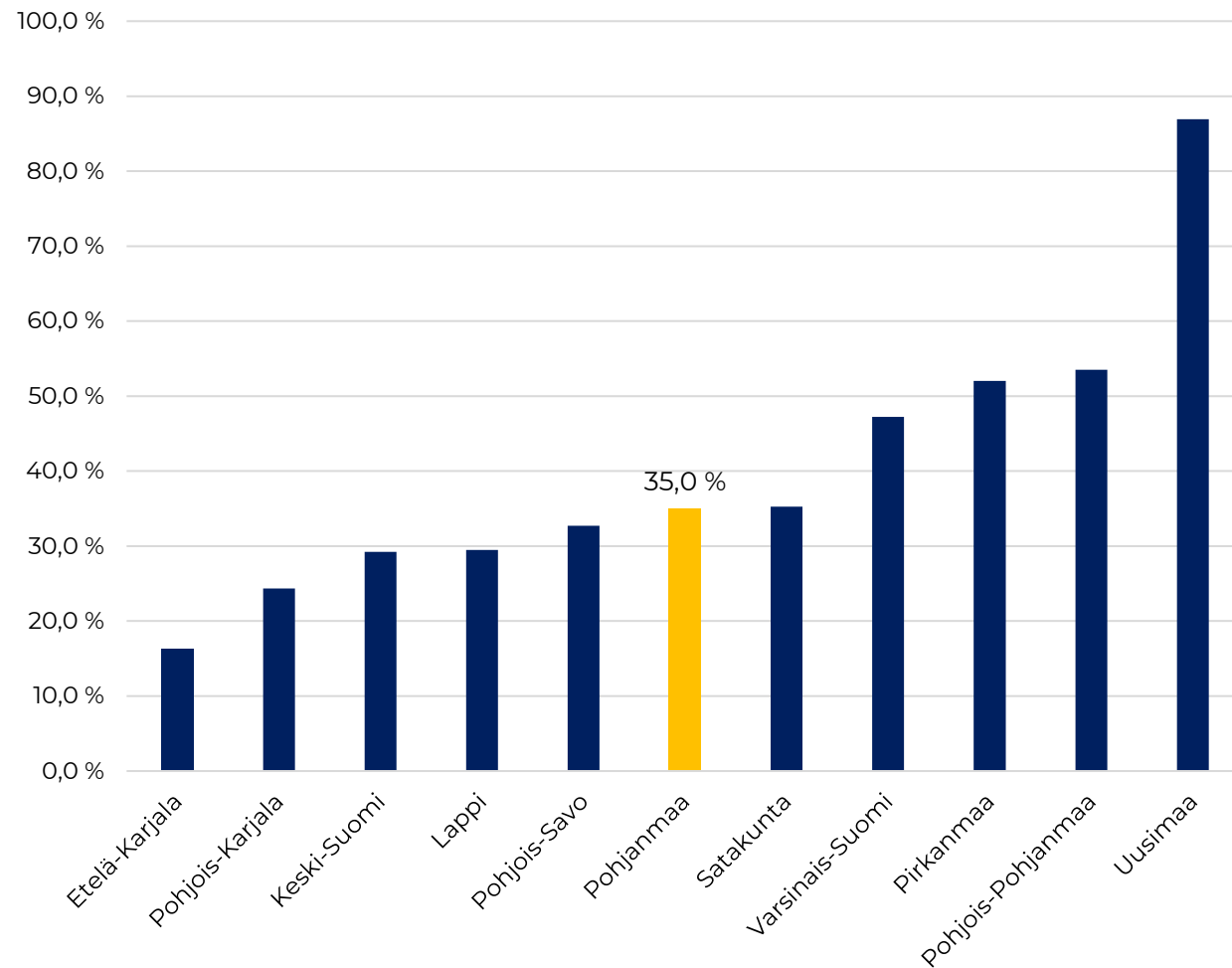

Huomio myös alueelliseen koulutustoimintaan – valmistumisen jälkeen lähtevien osuus on yhä korkea

AMMATTIKORKEAKOULU: Koulutusmaakuntaan työllistyneet työllistyneistä valmistuneista 2015-2021

YLIOPISTO: Koulutusmaakuntaan työllistyneet työllistyneistä valmistuneista, 2015-2021

Johtopäätöksiä

- **Maahanmuuton merkitys on ollut ja tulee olemaan erittäin suuri tulevan työikäisen väestön ja työvoiman kehityksen kannalta.** Maan sisäinen muuttoliike on nollasummapeli, kun taas syntyvyyden romahdus johtaa työikäisen väestön nopeaan vähenemiseen 2030-luvulta eteenpäin. **Ainoastaan ulkoa tuleva kasvu voi vahvistaa seuraavan 20-vuoden kehitystä!**
- **Huippuosaajien lisäksi maakunnilla on tarve houkutella myös ”tavallisia osaajia”.** Monella suhteellisen matalasti palkatulla alalla on erittäin tärkeä merkitys koko maan toimintakyvyn säilyttäjänä – useilla näistä aloista eläkeikään siirtyä huomattavan suuri osa työvoimasta. **Kansainvälisen työvoiman houkuttelu kannattaakin laajentaa kattamaan kaiken tyyppiset työvoiman tarpeet, myös matalan osaamistason töiden osalta.**
- **Vaikka maakuntatasolla maakuntien** (ja etenkin Pohjanmaan) **kehitys näyttää vahvalta, alueen sisäiset erot ovat suuria.** Etenkin Keski-Pohjanmaan, mutta myös Suupohjan rannikkoseudulla työikäinen väestö vähenee voimakkaasti. **Näillä alueilla tapahtuu kuitenkin merkittävää arvonlisäystä – mutta kuinka pitkään ilman vahvistuvaa kehitystä?**
- **Maahanmuuttajien alttius muuttaa pois Pohjanmaalta sekä Keski-Pohjanmaalta on korostunut; maakuntien maan sisäisessä pitovoimassa on haasteita.** Tämä tulisi huomioida aiempaa paremmin myös kansainvälisten osaajien houkuttelussa: mikä on esimerkiksi uralla etenemisen mahdollisuuksien, ensimmäisten työpaikkojen (etenkin kv-opiskelijat), sujuvan palvelusaannin, kielen jne rooli?

Lopuksi: Riittävätkö osaajat tulevaisuudessa?

- **Molemmat maakunnat tähtäävät tulevaisuuteen keskimääräistä paremmista lähtökohdista** – demografia ja aluetalouden tila mahdollistavat myös maakuntien veto- ja pitovoiman kasvun tulevaisuudessa.
- **Pohjanmaalla osaajat riittävät kohtuullisesti kasvavan aluetalouden tarpeisiin** jos maakunta onnistuu pitämään kiinni nykyisistä vahvuuksistaan ja kehittämään heikkouksiaan (kuten pitovoimaa). **Voimakas aluetalouden kasvu voi kuitenkin haastaa myös Pohjanmaan työvoiman tarpeen.**
- **Keski-Pohjanmaan tilanne on hieman haastavampi**, joskaan ei lähelläkään edes keskimääräisen maakunnan haasteita. **Maakunnalla on kuitenkin vahvat edellytykset kansainvälisen vetovoiman kasvuun**, mihin on myös ilmeinen tarve. Maakunnan reuna-alueiden tila on kuitenkin huolestuttava.
- **Mennyt kehitys ei kahlitse tulevaa kehitystä – myöskään positiivisten tulevaisuudenkuvien osalta.** Vaikka ennakoitu kehitys on aiemman vahvan kehityksen takia suhteellisen vahvaa, tämän realisoituminen ei tapahdu itsestään. **Maakuntien houkuttelevuuden pelkkä säilyttäminen ja osaajien saatavuuden turvaaminen vaatiikin aktiivisia toimia ja aktiivista työtä alueen eri toimijoilta!**

Kiitos!

@MDIfrien
ds

Aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI

MDI

Part of FCG.